

Crna Gora
Regulatorna agencija za energetiku

**FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ SA IZVJEŠTAJEM O RADU
REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU
ZA 2017. GODINU**

PREDLOG

Podgorica, april 2018. godine

REGULATORNA AGENCIJA ZA ENERGETIKU

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 96

Podgorica

tel: +382 20 229 615, +382 20 229 616

fax: +382 20 229 755

E-mail: regagen@t-com.me

www.regagen.co.me

S A D R Ž A J

1. UVOD	3
2. FINANSIJSKO POSLOVANJE AGENCIJE	5
2.1. Tabelarni prikaz prihoda (primitaka) i rashoda (izdataka) Agencije u 2017. godini	6
2.2. Sprovedeni postupci javnih nabavki.....	12
3. AKTIVNOSTI AGENCIJE	14
3.1. Normativna aktivnost	14
3.2. Cijene i naknade za električnu energiju u 2017. godini i utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena	15
3.3. Licenciranje energetskih subjekata	16
3.4. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema	20
3.5. Sertifikacija Operatora prenosnog sistema (OPS).....	20
3.6. Tržište električne energije	21
3.7. Obnovljivi izvori energije i visokoefikasna kogeneracija.....	24
3.8. Poslovi Agencije vezani za regulisanje sektora gasa.....	25
3.9. Poslovi Agencije vezani za regulisane komunalne djelatnosti	26
3.10. Odlučivanje Agencije po žalbama kupaca električne energije	27
3.11. Nadzor nad radom energetskih subjekata	28
3.12. Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom.....	33
3.13. Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije	34
3.14. Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti	35
3.15. Ostali poslovi	37
4. REZIME	38

1. UVOD

Regulatorna agencija za energetiku (u daljem tekstu: Agencija), osnovana je kao samostalna, neprofitna organizacija, pravno i funkcionalno nezavisna od državnih organa i energetske subjekata, čiji rad je javan u skladu sa zakonom. Agencija je dužna da u vršenju zakonskih ovlaštenja postupa nepristrasno i transparentno. Transparentnost i javnost rada Agencija, pored ostalog, obezbjeđuje i kroz podnošenje izvještaja Skupštini Crne Gore, koja obaveza je zakonom propisana.

Naime, članom 54 stav 5 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 15/16 i 51/17), (u daljem tekstu: Zakon), propisano je da Agencija utvrđuje predlog finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za prethodnu godinu i podnosi Skupštini Crne Gore na usvajanje. Takođe, članom 67 st. 3 i 4 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14, 56/14 i 70/17), propisano je da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu, odnosno stanju za prethodnu godinu i određuje predstavnika nezavisnog regulatornog tijela koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri, i isto dostavlja Ministarstvu finansija do 30. aprila tekuće za prethodnu godinu.

Predlogom finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu Agencije za 2017. godinu, dat je pregled poslovanja Agencije sa finansijskog aspekta i aspekta radnih aktivnosti, a u odnosu na utvrđeni Finansijski plan i Plan rada Regulatorne agencije za energetiku za 2017. godinu, koji je usvojen od strane Skupštine Crne Gore, Odlukom broj 00-72/16-38/3 EPA 16 XXVI od 29.12.2016. godine (objavljena u "Službenom listu CG", broj 2/17).

U prvom dijelu predmetnog izvještaja dat je osvrt na način finansiranja Agencije, prikaz svih prihoda i rashoda koji su ostvareni tokom 2017. godine, sa posebnim dijelom o sprovedenim postupcima javnih nabavki.

Drugi dio ovog dokumenta sadrži aktivnosti Agencije koje se naročito odnose na: normativno-regulatornu ulogu Agencije na izradi podzakonskih akata, odnosno odobravanju i davanju saglasnosti na akta koja u skladu sa Zakonom utvrđuju energetske subjekti; utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad DOO „Crnogorskom operatoru tržišta električne energije“ - Podgorica; licenciranje energetske subjekata; tržište električne energije; realizaciju zakonskih ovlaštenja u oblasti obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije; regulaciju sektora gasa; rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetske subjekata; nadzor nad radom energetske subjekata; saradnju sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama, izradu godišnjih izvještaja i planova, opšte poslove, institucionalno jačanje i kadrovske promjene.

Značajno je ukazati da su od novembra 2006. godine, kada je Crna Gora ratifikovala Sporazum o formiranju Energetske Zajednice, iz godine u godinu, kroz donošenje novih ili izmjene i dopune važećih zakona, ovlaštenja i obaveze Agencije značajno šire. Ovo kako u oblasti električne energije, tako i u oblasti prirodnog gasa, nafte i naftnih derivata, razvoja tržišta i snabdijevanja na tržištu električne energije, što je posljedica usklađivanja propisa iz oblasti energetike sa pravnim tekovinama Evropske Unije.

Pored poslova koji proizilaze iz Zakona, Agenciji je Zakonom o komunalnim djelatnostima ("Službeni list CG", broj 55/16), dato u nadležnost regulisanje djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama.

U skladu sa navedenim zakonskim opredjeljenjima, tokom 2017. godine, Agencija je izvršila usklađivanje Statuta, koji je, nakon davanja saglasnosti Vlade Crne Gore, objavljen u "Službenom listu CG", broj 36/17. Tako je u skladu sa Zakonom, u Statutu utvrđeno da Agencijom upravlja Odbor koji čine predsjednik i dva člana, dok je organ rukovođenja izvršni direktor koji ima zamjenika, a definisana su i njihova prava i dužnosti.

Donošenjem Statuta stvoreni su uslovi za uređenje nove organizacije rada, pa su tako formirane i dvije nove organizacione jedinice i to služba za gas, naftu i licence i služba za regulisane komunalne djelatnosti, čime se otpočelo sa regulacijom komunalnih djelatnosti.

Međutim, u ovom izvještaju je dat samo kratak osvrt na nadležnosti Agencije u dijelu regulisanih komunalnih djelatnosti, budući da je Zakonom o komunalnim djelatnostima (član 49), propisano da Agencija priprema i dostavlja Skupštini Crne Gore godišnji izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti do 31. jula tekuće za prethodnu godinu.

Tokom 2017. godine Odbor Agencije je održao 29 redovnih i 2 vanredne sjednice, na kojima su donijeta podzakonska akta, odluke, odobrenja, saglasnosti i druga akta iz nadležnosti Odbora Agencije, što je sadržano u ovom izvještaju.

U ovom izvještaju dat je pregled učešća, saradnje i praćenja rada institucija na nacionalnom i međunarodnom nivou, koje je Agencija u potpunosti ostvarila u skladu sa donesenim planom.

2. FINANSIJSKO POSLOVANJE AGENCIJE

Finansiranje Agencije je utvrđeno članom 51 Zakona, kojim je propisano sljedeće:

- 1) Sredstva za rad Agencije obezbjeđuju se iz naknada za izdavanje licenci, godišnjih naknada za korišćenje licenci, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema i naknada za rješavanje sporova, koje utvrđuje u skladu sa ovim zakonom.
- 2) Sredstva iz stava 1 ovog člana utvrđuju se finansijskim planom Agencije koji usvaja Skupština u skladu sa zakonom i koji se objavljuje na internet stranici Agencije.
- 3) Agencija samostalno raspolaže sredstvima utvrđenim planom iz stava 2 ovog člana.
- 4) Naknade iz stava 1 ovog člana određuju se u visini kojom se u ukupnom iznosu pokrivaju planirani troškovi poslovanja utvrđeni finansijskim planom Agencije.
- 5) Visinu naknada za izdavanje licenci, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje licenci za obavljanje energetske djelatnosti i godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema Agencija utvrđuje odlukom, u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 6 ovog zakona.
- 6) Na osnovu odluke iz stava 5 ovog člana Agencija visinu naknade za obračunski period za svakog energetskog subjekta utvrđuje rješenjem.

- 7) Po isteku poslovne godine, sredstva koja preostanu na računu Agencije nakon izmirenja obaveza prenose se u narednu godinu, a naknade za narednu godinu se srazmjerno umanjuju.

Imajući u vidu da sredstva dobijena od navedenih naknada treba da omoguće obavljanje poslova Agencije iz njene nadležnosti sadržanih u planu rada za odnosnu godinu, to su Finansijskim planom Agencije za 2017. godinu, projektovani ukupni prilivi i odlivi novčanih sredstava potrebnih za realizaciju Plana rada Agencije za 2017. godinu, uključujući i rezerve za nepredviđene izdatke.

Na osnovu Zakona i Metodologije za utvrđivanje načina obezbjeđenja sredstava za rad Agencije ("Službeni list CG", br. 44/16 i 70/16), Odlukom Agencije o utvrđivanju naknada za licence za 2017. godinu ("Službeni list CG", br. 83/16 i 13/17), utvrđene su jedinične naknade za licence i zatvoreni distributivni sistem, kao i naknade za obradu zahtjeva za izdavanje licence i zahtjeva za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema. Jedinične naknade su računate na osnovu prihoda utvrđenog Finansijskim planom za 2017. godinu, umanjenog za iznos sredstava preostalih iz prethodne godine nakon izmirenja obaveza. Obračun naknada za pojedine licencirane subjekte vršen je na osnovu fizičkih pokazatelja ostvarenih u 2016. godini, a za subjekte kojima je licenca izdata i subjekte kojima je utvrđen status zatvorenog distributivnog sistema električne energije u 2017. godini, osnovica za obračun godišnje naknade su procijenjeni pokazatelji za 2017. godinu.

Shodno navedenom izvoru sredstava i načinu obračuna naknada, Agencija je utvrdila Finansijski plan za 2017. godinu, u odnosu na koji je urađen ovaj finansijski izvještaj.

2.1. Tabelarni prikaz prihoda (primitaka) i rashoda (izdataka) Agencije u 2017. godini

Tabela 1. - Prikaz prihoda (primitaka) i rashoda (izdataka) Agencije u 2017. godini

Red. broj	Opis	Planirano	Ostvareno
		€	€
	PRIHODI		
1	Prihodi od naknada za korišćenje licenci	1.427.221,05	1.250.267,43
2	Prihodi od naknada za izdavanje licenci	6.000,00	12.300,00
3	Ostali poslovni prihodi	8.000,00	9.740,98
I	UKUPNI PRIHODI (1+2+3)	1.441.221,05	1.272.308,41
4	Prenesena sredstva iz prethodnih godina		361.233,55
	UKUPNI PRIHODI I PRENEŠENA SREDSTVA	1.441.221,05	1.633.541,96
	RASHODI		
1	Troškovi materijala	31.000,00	21.795,44
	Troškovi kancelarijskog i ostalog materijala	8.200,00	8.495,89
	Troškovi stručne literature	6.500,00	2.275,40
	Troškovi štampanja propisa	9.000,00	2.770,50
	Troškovi goriva i energije	7.300,00	8.253,65

2	Bruto zarade, naknade zarada i dr. primanja zaposlenih	945.940,89	864.602,17
	Bruto zarade i bruto naknade zarada i dr.primanja	844.632,99	768.477,87
	Doprinosi na teret poslodavca	101.307,90	96.124,30
3	Troškovi službenih putovanja	52.000,00	57.354,89
	Troškovi službenih putovanja koji nisu refundirani		48.909,87
	Troškovi službenih putovanja koji su refundirani		8.445,02
4	Troškovi proizvodnih usluga	28.500,00	22.200,49
	Troškovi komunikacija	12.500,00	9.764,08
	Troškovi održavanja sredstava	10.500,00	8.744,71
	Troškovi poštarine	3.500,00	2.368,20
	Troškovi oglašavanja	2.000,00	1.323,50
5	Troškovi neproizvodnih usluga	78.000,00	59.040,28
	Troškovi konsultantskih usluga	35.000,00	22.505,90
	Troškovi komunalija	1.500,00	1.462,21
	Troškovi provizija	3.200,00	2.191,44
	Premije osiguranja	2.300,00	1.536,78
	Troškovi članarina, obrazovanja, seminara i radionica	19.000,00	14.047,25
	Ostali troškovi	17.000,00	17.296,70
6	Nabavka osnovnih sredstava	17.000,00	17.319,83
7	Sredstva za rješavanje stambenih potreba	46.454,81	41.935,03
8	Zakup poslovnog prostora	25.000,00	23.091,22
9	Procjena imovine energetskih subjekata	10.000,00	
10	Rezervisanje naknade zarade članu Odbora Agencije i izvršnom direktoru Agencije	58.036,79	-
11	Troškovi Projekta i njegove implementacije (Informacioni sistem, III paket EU, Regulatorno računovodstvo, Kvalitet snabdijevanja)	18.000,00	-
12	Zakup Softvera za izdavanje garancije porijekla i utvrđivanje statusa povlašćenih proizvođača	20.000,00	20.000,00
13	Trening i obuka kadrova za gas	5.000,00	-
14	Organizacija skupova u oblasti energetske regulacije	2.500,00	1.116,14
II	UKUPNI RASHODI (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11+12+13+14)	1.337.432,49	1.128.455,49
III	Amortizacija osnovnih sredstava	38.788,56	38.788,56
a)	Obaveze na početku perioda	-	17.480,78
b)	Obaveze na kraju perioda	-	5.672,77
IV	UKUPNO POTROŠENA SREDSTVA (II+III+a-b)	1.376.221,05	1.179.052,06
V	Rezerva i sredstva na računu Agencije	65.000,00	454.489,90
VI	UKUPNO POTROŠENA SREDSTVA I REZERVA (IV+V)	1.441.221,05	1.633.541,96

I Prihodi

U okviru Prihoda prikazan je priliv sredstava od naknada uplaćenih Agenciji u toku 2017. godine, kao i ostalih raspoloživih sredstava koja je Agencija koristila, i to:

- 1) Po osnovu godišnjih naknada za korišćenje licence ostvaren je prihod u iznosu od 1.250.267,43 €, što sa sredstvima prenesenim iz prethodne godine, koja su u trenutku donošenja odluke o naknadama (decembra 2016. godine) procijenjena na iznos od 238.233,55 €, iznosi 1.488.500,98 €, odnosno 4,29% više od planiranog iznosa od 1.427.221,05 €. Naime, jedinične naknade sadržane u Odluci o utvrđivanju naknada za licence za 2017.godinu računate su na osnovu prihoda Agencije utvrđenog Finansijskim planom za 2017. godinu, umanjenog za iznos sredstava koja su preostala iz 2016. godine nakon izmirenja obaveza. Odlukom je jedinična naknada za status zatvorenog distributivnog sistema utvrđena u iznosu od 4,50 €c po MWh električne energije isporučene zatvorenom distributivnom sistemu. Prihod po osnovu statusa zatvorenog distributivnog sistema ostvaren je u iznosu od 339,18 € i računat je na osnovu količina električne energije planirane biznis planom, s obzirom da je subjektu na kojeg se odnosi ova obaveza, status zatvorenog distributivnog sistema utvrđen juna 2017. godine.
- 2) Prihodi od naknada za izdavanje licenci, koji su planirani u iznosu od 6.000,00 €, ostvareni su u iznosu od 12.300,00 €, odnosno 6.300,00 € više od planiranog, iz razloga što je broj podnijetih zahtjeva za izdavanje licenci bio veći od očekivanog.
- 3) Ostali poslovni prihodi ostvareni su u iznosu od 9.740,98 €, a sastoje se od refundiranih troškova službenih putovanja u iznosu od 8.445,02 € i ostalih poslovnih prihoda u iznosu od 1.295,96 €.
- 4) Prenesena sredstva iz prethodnih godina koja nijesu iskorišćena u toku tih godina iznosila su 361.233,55 € i njih čine:
  - 58.000,00 € (odobrena rezerva po finansijskom planu za 2015. godinu),
  - 65.000,00 € (odobrena rezerva po finansijskom planu za 2016. godinu), i
  - 238.233,55 € (preostala sredstva koja se prenose u 2017. godinu).

Na osnovu Odluke o utvrđivanju naknada za licence za 2017. godinu, izvršeno je umanjeње osnovice za obračun godišnjih naknada u iznosu od 220.000,00 €, koliko je, prilikom donošenja odluke, procijenjeno da će preostati sredstava iz 2016. godine, a nakon izmirenja obaveza.

II Rashodi

U okviru Rashoda dat je pregled svih troškova Agencije u 2017. godini, odnosno prikazano je na koji način su iskorišćena prikupljena sredstva. Ukupno potrošena sredstva Agencije u 2017. godini, iznose 1.179.052,06 € i manja su za 14% od planiranih 1.376.221,05 €. Ostvareni troškovi su dati po stavkama uz poređenje sa planiranim troškovima i razlozima odstupanja.

- 1) *Troškovi zarada i ostalih ličnih primanja* ostvareni su u iznosu od 864.602,17 €, što je za 8,60% manje u odnosu na planirani iznos od 945.940,89 €, koliko je predviđeno Finansijskim planom za 2017. godinu.

Finansijski plan Agencije za 2017. godinu baziran je na planiranom povećanju broja zaposlenih na poslovima regulacije gasa, koje iz objektivnih razloga, nije realizovano, što je imalo uticaja da stvarni troškovi zarada budu manji od planiranih.

- 2) *Troškovi za materijal i usluge* u ukupnom iznosu su bili manji od planiranih, a pojedinačno su ostvareni na sljedeći način:
1. *Troškovi kancelarijskog i ostalog materijala* ostvareni su u iznosu od 8.495,89 € i veći su za 3,61% od planiranih 8.200,00 €. Razlog većeg ostvarenja je popravka pojedinih sredstava i kupovina rezervnih djelova da bi se neophodna sredstva stavila u funkciju;
  2. *Troškovi stručne literature* koji se odnose na pretplatu na "Službeni list Crne Gore", pretplatu na stručne časopise iz pravne, ekonomske i energetske oblasti i kupovinu druge stručne literature, kao što su komentari zakona koji regulišu oblasti značajne za rad Agencije, koji su bili planirani u iznosu od 6.500,00 €, ostvareni su u iznosu od 2.275,40 €, odnosno manji su za 64,99%. Ova razlika nastala je zbog odlaganja realizacije plana koji se odnosi na poslove vezane za regulaciju gasa;
  3. *Troškovi štampanja propisa* u "Službenom listu Crne Gore" ostvareni su u iznosu od 2.770,50 €, što je za 69,22% manje od planiranog iznosa od 9.000,00 €. Na ovo smanjenje je uticalo to što u 2017. godini nije bilo zahtjeva za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, a nijesu ni u planiranom obimu donijeti podzakonski akti za regulisanje oblasti prirodnog gasa, i
  4. *Troškovi goriva i energije* iznosili su 8.253,65 €, što je za 13,06% veće od planiranih 7.300,00 €. Razlog za veću potrošnju na ovoj stavci je povećana potrošnja električne energije, kao i povećana potrošnja goriva nastala zbog većeg broja neposrednih kontrola nad radom energetskih subjekata.
- 3) Za službena putovanja potrošeno je ukupno 57.354,89 €, od čega je iznos od 8.445,02 € refundiran od strane organizatora skupova, kako je objašnjeno u okviru Prihoda pod tačkom 3, pa je Agencija realno od svojih sredstava potrošila 48.909,87 €, što je za 5,9% manje od planiranih 52.000,00 €.
- 4) *Troškovi proizvodnih usluga* ostvareni su u iznosu od 22.200,49 € što je za 22% manje od planiranih 28.500,00 €, i pojedinačno su ostvareni na sljedeći način:
1. *Troškovi komunikacija*, u ukupnom iznosu od 9.764,08 € manji su od planiranih 12.500,00 € za 21,89% i odnose se na troškove fiksnih i mobilnih telefona, kao i na troškove interneta;
  2. *Troškovi održavanja sredstava* iznose 8.744,71 € i manji su od planiranih 10.500,00 € za 16,72%. Agencija je kao vlasnik poslovnog prostora koji je u stambenoj zgradi, a na osnovu Odluke Skupštine stanara, na ime troškova održavanja zajedničkih prostorija, u 2017. godini, uplatila ukupan iznos od 6.017,12 €. Ostatak sredstava od 2.727,59 € odnosi se na: registraciju vozila u iznosu od 1.044,65 €, računarski antivirus program 727,40 € i ostale troškove popravke i održavanje poslovnog prostora i opreme u iznosu 955,54 €. Nabavka novih osnovnih sredstava imala je uticaja na smanjenje troškova održavanja;
  3. *Troškovi poštarina* iznose 2.368,20 € i manji su za 32,34% od planiranih 3.500,00 €, i
  4. *Troškovi oglašavanja u sredstvima informisanja* ostvareni su u iznosu od 1.323,50 €, što je za 33,83% manje od planiranih 2.000,00 €.

Na ostvarivanje troškova u obimu manjem od planiranog, pored objektivnih okolnosti, uticalo je i to što se u Agenciji vodilo računa da se sredstva, gdje god je bilo moguće, što racionalnije koriste.

- 5) *Troškovi neproizvodnih usluga* ostvareni su u iznosu od 59.040,28 € što je za 24% manje od planiranih 78.000,00 € i odnose se na:
1. *Troškove konsultantskih usluga* koji su ostvareni u ukupnom iznosu od 22.505,90 € i manji su od planiranih 35.000,00 € za 35,70%. Razlog za manje realizovani trošak konsultantskih usluga je i činjenica da je Agencija kroz Projekat IPA 2012, dobila podršku u vidu konsultantskih usluga za rad na podzakonskim aktima u oblasti gasa;
  2. *Troškove komunalija* koji iznose 1.462,21 € i manji su za 2,52% u odnosu na planirani iznos od 1.500,00 €;
  3. *Troškove provizija*, koji se prvenstveno odnose na provizije banaka, ostvareni su u iznosu od 2.191,44 €, i manji su od planiranih 3.200,00 € za 31,52%;
  4. *Troškove premija osiguranja* koji su ostvareni u iznosu od 1.536,78 €, što je za 33,19% manje od planiranih 2.300,00 €;
  5. *Za troškove seminara, stručne obuke zaposlenih i plaćanja članarina međunarodnim organizacijama* čiji je Agencija član, utrošeno je 14.047,25 € što je za 26,07% manje od planiranih 19.000,00 €. Agencija je u 2017. godini platila obuku zaposlenih na međunarodnim seminarima o energetske regulaciji u iznosu od 4.445,25 €, prisustvo na seminarima u zemlji 1.190,00 € i troškove stručnog usavršavanja zaposlenih u iznosu od 412,00 €. Pored toga, Agencija je kao članica MEDREG-a (Udruženja regulatora za električnu energiju i gas Mediterana) platila iznos godišnje članarine od 2.000,00 €, a kao posmatrač CEER-a (Savjet evropskih energetskih regulatora) godišnji iznos od 4.000,00 €. Ostale članarine uplaćene su u iznosu od 2.000,00 €. Razlog manjeg utroška sredstava za seminare i stručne obuke zaposlenih je to što Agencija nije zaposlila planirani kadar pa time nije došlo do punog ostvarenja ovog troška, i
  6. *Ostali troškovi* ostvareni su u iznosu od 17.296,70 € što je za 1,75% više od planiranih 17.000,00 €, a sastoje se od: sudskih troškova i troškova vještačenja, troškova administrativnih i sudskih taksi propisanih zakonom, troškova reprezentacije, troškova bifea, troškova pomoći i donacija, troškova pretplate na dnevnu štampu i ostale troškove koji nijesu posebno spomenuti.
- 6) Za nabavku osnovnih sredstava planirano je 17.000,00 €, a potrošeno 17.319,83 €, što je za 1,88% više od planiranog iznosa.
- 7) Sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih izdvojena su u iznosu od 41.935,03 €, što je manje za 9,73% od planiranih 46.454,81 €, jer je Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Agenciji predviđeno da se sredstva za rješavanje stambenih potreba obezbjeđuju mjesečnim izdvajanjem iznosa od 5,5% na bruto zarade zaposlenih, a u toku godine je došlo do smanjenja zarada zaposlenih u skladu sa izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.
- 8) *Troškovi zakupa nedostajućeg poslovnog prostora* ostvareni su u iznosu od 23.091,22 €, što je u odnosu na planiranih 25.000,00 € manje za 7,64%. Na osnovu sprovedene procedure javne nabavke zakupa poslovnog prostora, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, izabrana je najpovoljnija ponuda sa navedenim iznosom, što je za rezultat dalo niži trošak od planiranog.

Sredstva za kupovinu softvera za izdavanje garancija porijekla i utvrđivanje statusa povlašćenih proizvođača, izdvojena su u visini planiranog iznosa od 20.000,00 €. Zakonom je propisano da Agencija vodi registar izdatih garancija porijekla, a zbog

obimnosti podataka i složenosti procesa, planirana je nabavka softverske aplikacije koja će omogućiti i cirkulisanje garancija porijekla sa evropskim zemljama. Kako su za nabavku softverske aplikacije neophodna sredstva u iznosu od 100.000 € i više zbog potrebe permanentnog održavanja iste, opredjeljenje Agencije je da formira fond u kome se na godišnjem nivou izdvajaju sredstva u iznosu od po 20.000 €, do momenta stvaranja uslova da se ista kupi. Istovremeno, ukazujemo da je Agencija pokrenula inicijativu za dobijanje donacije za obezbjeđenje ovog softvera, i u toku su pregovori Agencije sa EBRD po ovom pitanju. Ukoliko dođe do realizacije navedene donacije, Agencija će kroz finansijski plan za narednu godinu umanjiti naknade za licence za iznos prikupljenih sredstva za kupovinu ovog softvera.

Sredstva za organizovanje međunarodnih skupova u oblasti energetske regulacije utrošena su u iznosu od 1.116,14 € što je za 55,35% manje od planiranih 2.500,00 €. Planirani međunarodni skupovi u vezi regulacije gasa odloženi su za naredni period.

III Amortizacija osnovnih sredstava

Sredstva za amortizaciju osnovnih sredstava izdvojena su u planiranom iznosu od 38.788,56 €.

a) Kratkoročne obaveze na početku perioda

Neizmirene obaveze iz 2017. godine u iznosu od 17.480,78 €, prezentovane u Finansijskom izvještaju Agencije za 2016. godinu, izmirene su u toku 2017. godine i nivo odliva sredstava po tom osnovu iskazan je zbirno na stavci kratkoročnih obaveza na početku perioda.

b) Kratkoročne obaveze na kraju perioda

Na kraju 2017. godine ostale su neizmirene kratkoročne obaveze u ukupnom iznosu od 5.672,77 €. Navedene obaveze odnose se na obaveze prema dobavljačima i zaposlenima.

IV Ukupno potrošena sredstva

Agencija je u 2017. godini potrošila sredstva u ukupnom iznosu od 1.179.052,06 €, što je za 14% manje od planiranog iznosa od 1.376.221,05 €.

V Rezerva i sredstva na računu Agencije

Rezervu i sredstva na računu Agencije čine:

- 1) 65.000,00 € (odobrena rezerva po Finansijskom planu za 2016. godinu),
- 2) 65.000,00 € (odobrena rezerva po Finansijskom planu za 2017. godinu), i
- 3) 324.489,90 € (preostala sredstva).

Na osnovu člana 51 stav 7 Zakona, koji se primjenjuje od 1. januara 2016. godine, umanjene su naknade koje energetski subjekti plaćaju u 2017. godini za iznos sredstva koja su na kraju 2016. godine ostala na računu Agencije, uz izuzetak odobrene rezerve i iznosa za namirivanje obaveza na kraju perioda.

2.2. Sprovedeni postupci javnih nabavki

Agencija je, u skladu sa članom 38 Zakona o javnim nabavkama ("Službeni list CG", br. 42/11, 57/14 i 28/15), kao obveznik tog zakona, sačinila Plan javnih nabavki za 2017. godinu, koji je objavljen na internet stranici Uprave za javne nabavke www.ujn.gov.me i na internet stranici Agencije www.regagen.co.me.

Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama ("Službeni list CG", broj 42/17) od 30.06.2017. godine počela je primjena postupka nabavki male vrijednosti i hitnih nabavki.

S tim u vezi, u skladu sa Planom javnih nabavki za 2017. godinu, Agencija je u periodu od 01.01. do 30.06.2017. godine sprovela postupke javnih nabavki prikazane u tabeli broj 2, odnosno postupke javnih nabavki i nabavki male vrijednosti u periodu od 01.07. do 31.12.2017. godine koji su prikazani u tabeli broj 3 ovog izvještaja.

Tabela 2. - Postupci javnih nabavki sprovedeni u periodu od 01.01. do 30.06.2017. godine

Vrsta postupka javne nabavke	Procijenjen iznos po planu 2017.g. (€)	Planirani postupci	Pokrenuti postupci	Završeni postupci	Obustavljeni postupci		Nerealizovani postupci		Realizovana ugovorena vrijednost sa porezom (€)
					Broj	Iznos (€)	Broj	Iznos (€)	
Šoping metoda	41.720,00	9	9	7+1*	2	13.200,00	2	13.200,00	29.328,54
Neposredni postupak	6.000,00	/	/	/	/	/	/	/	7.035,07
Ukupno	47.720,00	9	9	7+1*	2	13.200,00		13.200,00	36.363,61

* šoping postupak pokrenut u 2016. godini, realizovan u 2017. godini, a odnosi se na nabavku kancelarijskog namještaja.

Tabela 3. - Postupci javnih nabavki i nabavki male vrijednosti sprovedeni u periodu od 01.07. do 31.12.2017. godine

Vrsta postupka javne nabavke	Procijenjeni iznos po planu 2017.g. (€)	Planirani postupci	Pokrenuti postupci	Završeni postupci	Obustavljeni postupci		Nerealizovani postupci		Realizovana ugovorena vrijednost sa porezom (€)
					Broj	Iznos (€)	Broj	Iznos (€)	
Otvoreni postupak	355.000,00	2	1	1	/	/	1	330.000,00	19.399,00
Nabavke male vrijednosti	49.720,00	12	8	8	/	/	4	15.000,00	35.209,62
Ukupno	404.720,00	14	9	9	/	/	5	345.000,00	54.608,62

Agencija je sprovela postupke i zaključila ugovore o javnim nabavkama za period od 01.01. do 30.06.2017. godine, u vrijednosti od 36.363,61 € i sprovela postupke i zaključila ugovore o javnim nabavkama i nabavkama male vrijednosti za period od 01.07. do 31.12.2017. godine, u vrijednosti od 54.608,62 € što ukupno čini vrijednost od 90.972,23 €.

Za javne nabavke sprovedene putem šoping metode u periodu 01.01. do 30.06.2017. godine pokrenuto je devet postupaka od čega je realizovano sedam dok su dva postupka obustavljena. Realizovan je i jedan postupak koji je pokrenut u 2016. godini. Dva obustavljena postupka šoping metodom, čija je procijenjena vrijednost iznosila ukupno 13.200,00 €, odnose se na usluge štampanja i nabavke računarske opreme, i isti su u drugom dijelu 2017. godine realizovani kroz nabavke male vrijednosti. Dakle, postupci nabavke šoping metodom, čija je procijenjena vrijednost iznosila 30.520,00 € su sa porezom na dodatu vrijednost, realizovani u iznosu od 29.328.54 €, što je približno planiranoj vrijednosti. Nabavke primjenom neposrednog sporazuma realizovane su u ukupnoj ugovorenoj vrijednosti, koja je sa porezom na dodatu vrijednost, iznosila 7.035,07 €. Radi se o sitnim nabavkama za tekuće dnevne potrebe Agencije. Navedena realizovana vrijednost niža je od ukupne godišnje vrijednosti javnih nabavki primjenom neposrednog sporazuma u iznosu od 11.472,58 €, koja je utvrđena u skladu sa odredbom člana 30 stav 2 alineja 2 Zakona o javnim nabavkama, koja se primjenjivala do 30. juna 2017. godine.

Za javne nabavke koje se odnose na otvorene postupke, u periodu od 01.07. do 31.12.2017. godine okončan je jedan postupak, i to "Zakup poslovnog prostora" čija je procijenjena vrijednost po Planu javnih nabavki 25.000,00 €, a prihvaćena je najniža ponuda u vrijednosti od 19.399,00 €. Drugi otvoreni postupak, koji nije pokrenut, odnosio se na "Kupovinu poslovnog prostora i garažnog mjesta" i njegova procijenjena vrijednost je 330.000,00 €, u skladu sa Odlukom o dopuni Plana javnih nabavki za 2017. godinu, broj 17/308-2 od 02.02.2017. godine. Izvor finansiranja kupovine poslovnog prostora su sredstva Agencije u skladu sa Finansijskim planom za 2017. godinu i kreditno zaduženje Agencije kod poslovne banke. Takođe, Agencija je ispitivala mogućnosti i načine za prodaju postojećeg poslovnog prostora Agencije, u skladu sa propisima o državnoj imovini, a što je način za obezbjeđivanje dijela nedostajućih sredstava za realizaciju ove nabavke. Za nabavke male vrijednosti, realizovano je ukupno 35.209,62 €. Nerealizovanih postupaka je bilo četiri, čija je procijenjena vrijednost ukupno iznosila 15.000,00 €. Razlog nerealizacije dva postupka su žalbene procedure tj. prekidanje svih daljih aktivnosti Agencije kao naručioca do donošenja Rješenja Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki, dok druga dva postupka nijesu realizovana, jer se nijesu stekli uslovi za angažovanje nezavisnih procjenitelja od strane Agencije, a što je bio predmet ta dva planirana postupka javne nabavke.

Kako je prethodno navedeno, Agencija je dostavila Upravi za javne nabavke Plan javnih nabavki za 2017. godinu, dvije dopune istog kao i izmjenu Plana usklađenu sa novim rješenjima Zakona o javnim nabavkama, od 30. juna 2017. godine.

Pored redovnih aktivnosti nabavke roba i usluga, Agencija je u toku 2017. godine u propisanim rokovima, dostavila Upravi za javne nabavke:

- 1) Izveštaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama za 2016. godinu, i
- 2) Izveštaj o kršenju antikorupcijskih pravila i pravila sukoba interesa za 2017. godinu.

U 2017. godini donijeti su interni akti Agencije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama koji su objavljeni na internet stranici Agencije:

- 1) Pravilnik o postupanju Regulatorne agencije za energetiku prilikom sprovođenja postupka javne nabavke neposrednim sporazumom, broj 17/860-2 od 06.04.2017. godine;
- 2) Pravila o postupku nabavke roba, usluga i radova male vrijednosti u Regulatornoj agenciji za energetiku, broj 17/2679-2 od 14.09.2017. godine, čijim stupanjem na snagu je prestao da važi Pravilnik o postupanju Regulatorne agencije za energetiku prilikom sprovođenja postupka javne nabavke neposrednim sporazumom), i
- 3) Uputstvo o postupanju Regulatorne agencije za energetiku prilikom sprovođenja hitnih nabavki, broj 17/2680-2 od 14.09.2017. godine.

3. AKTIVNOSTI AGENCIJE

3.1. Normativna aktivnost

Donošenje normativnih akata koja sama utvrđuje, kao i davanje saglasnosti na akta koja u skladu sa Zakonom pripremaju i dostavljaju energetske subjekti, predstavlja osnovu normativne djelatnosti Agencije.

Agencija je u 2017. godini donijela više normativnih akata u sektoru električne energije čime je u potpunosti ispunila obaveze utvrđene Zakonom, i to:

- 1) Pravila za korekcije cijena i naknada ("Službeni list CG", br. 13/17 i 46/17);
- 2) Pravila o čuvanju povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija koje koriste operatori sistema ("Službeni list CG", broj 28/17);
- 3) Pravila za rješavanje sporova putem arbitraže ("Službeni list CG", broj 42/17)
- 4) Odluku o utvrđivanju liste arbitara ("Službeni list CG", broj 50/17), i
- 5) Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom ("Službeni list CG", broj 50/17).

Agencija je odobrila sljedeće akte energetske subjekata:

- 1) Metodologiju za utvrđivanje naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije ("Službeni list CG", br. 7/17, 44/17 i 78/17);
- 2) Pravila mjerenja u distributivnom sistemu električne energije ("Službeni list CG", broj 7/17);
- 3) Metodologiju za obračun i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije ("Službeni list CG", broj 7/17);
- 4) Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema električne energije ("Službeni list CG", broj 15/17);
- 5) Pravila za sprovođenje postupka otkrivanja, utvrđivanja i sprječavanja neovlašćenog korišćenja električne energije ("Službeni list CG", broj 15/17);

- 6) Program mjera za primjenu nediskriminatorskih uslova za pristup distributivnom sistemu električne energije ("Službeni list CG", broj 38/17);
- 7) Tržišna pravila ("Službeni list CG", broj 44/17);
- 8) Pravila za rad balansnog tržišta električne energije ("Službeni list CG", broj 44/17);
- 9) Pravila o primjeni transparentne procedure upravljanja zagušenjima i alokacijom prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije ("Službeni list CG", broj 54/17);
- 10) Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 80/17 i 90/17), i
- 11) Odluku o određivanju naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije ("Službeni list CG", broj 90/17).

U okviru redovnih godišnjih aktivnosti, po usvajanju Finansijskog plana za 2018. godinu od strane Skupštine Crne Gore, Agencija je donijela Odluku o utvrđivanju naknada za licence za 2018. godinu ("Službeni list CG", broj 90/17). Ovom odlukom utvrđen je način obračunavanja godišnjih naknada za korišćenje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti i naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema, iznosi naknada za izdavanje licenci i iznosi naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, za 2018. godinu.

Pored navedene odluke, Agencija je donijela i Odluku broj 17/2481-15 od 01.11.2017. godine o davanju saglasnosti na Ažurirani investicioni plan za period 2018-2020. godina i Program otkupa elektroenergetske infrastrukture za period 2018-2020. godina, za DOO Crnogorski elektrodistributivni sistem Podgorica.

3.2. Cijene i naknade za električnu energiju u 2017. godini i utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena

Cijene i naknade za električnu energiju koje su primjenjivane od 01.01.2017. do 31.12.2017. godine, utvrđene su u skladu sa: Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 43/16, 1/17, 21/17, 33/17, 34/17, 90/17 i 10/18), Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 43/16, 83/16, 21/17, 33/17, 34/17, 90/17 i 10/18), Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije ("Službeni list CG", broj 41/16) i Metodologijom za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 44/16 i 40/17).

Tokom 2017. godine, u elektroenergetskom sektoru primjenjivane su sljedeće cijene i naknade:

- 1) Cijena za angažovani prenosni kapacitet, u iznosu 1,7490 €/kW/mjesec i cijena dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu u iznosu 0,1472

€/kWh, utvrđene Odlukom o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena Crnogorskom elektroprenosnom sistemu AD Podgorica, broj 16/2609-41 od 05.12.2016. godine;

- 2) Cijena za angažovani distributivni kapacitet, u iznosu 12,7896 €/kW/mjesec i cijena dozvoljenih gubitaka električne energije u distributivnom sistemu u iznosu od 0,3497 €/kWh, utvrđene Odlukom o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije, broj 16/2610-24 od 05.12.2016. godine, i
- 3) Jedinična naknada za rad operatora tržišta električne energije u iznosu od 0,012 €/kWh, utvrđena Odlukom o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije, broj 16/2598-24 od 05.12.2016. godine.

U dijelu utvrđivanja cijena i naknada u toku 2017. godine, Agencija je utvrdila regulatorno dozvoljeni prihod i naknadu za rad DOO Crnogorskom operatoru tržišta električne energije Podgorica (COTEE). Navedeni subjekat je u skladu sa Zakonom i Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta, početkom septembra (120 dana prije početka narednog regulatornog perioda), podnio zahtjev za utvrđivanje regulatornog prihoda i naknade za regulatorni period 01.01 - 31.12.2018. godine.

U postupku koji je u Agenciji sproveden po podnijetom zahtjevu, analizirana je dokumentacija dostavljena uz zahtjev, kao i dokumenta dostavljena u periodu do donošenja konačne odluke kojom je utvrđena jedinična naknada za rad operatora tržišta za 2018. godinu u iznosu od 0,015 €/kWh.

3.3. Licenciranje energetskih subjekata

Licenciranje energetskih subjekata definisano je Zakonom, kao i Pravilima o licencama za obavljanje energetskih djelatnosti ("Službeni list CG", broj 50/16) koja je donijela Agencija. Navedenim pravilima utvrđen je sadržaj obrazaca za podnošenje zahtjeva za izdavanje licence, dokazi koji se dostavljaju uz zahtjev, sadržaj odluke o izdavanju licence, sadržaj i izgled licence, rok izrade licence, način kontrole ispunjavanja uslova utvrđenih licencom, način razmjene informacija sa energetskim subjektima, kao i način plaćanja naknada za licencu i sadržaj registra licenci.

U skladu sa Zakonom, Agencija je u 2017. godini izdala licence za obavljanje sljedećih energetskih djelatnosti:

- 1) proizvodnju električne energije;
- 2) snabdijevanje električnom energijom;
- 3) transport naftnih derivata transportnim sredstvima;
- 4) transport tečnog naftnog gasa transportnim sredstvima;
- 5) trgovina na veliko naftnim derivatima;
- 6) trgovina na veliko tečnim naftnim gasom;
- 7) trgovina na malo naftnim derivatima;

- 8) trgovina na malo tečnim naftnim gasom;
- 9) skladištenje naftnih derivata, i
- 10) skladištenje tečnog naftnog gasa.

Poslovi Agencije koji se odnose na izdavanje navedenih licenci u toku 2017. godine, obuhvatali su:

- 1) izdavanje licenci;
- 2) izmjene izdatih licenci;
- 3) mirovanje i produženje licenci;
- 4) oduzimanje licenci po službenoj dužnosti ili na zahtjev subjekta;
- 5) praćenje i kontrolisanje rada i poslovanja energetskih subjekata u pogledu ispunjavanja uslova utvrđenih licencom, i
- 6) vođenje registra licenci.

Registar licenci, koji obuhvata izdate, izmijenjene i oduzete licence, je javan i dostupan je na internet stranici Agencije (www.regagen.co.me).

Za djelatnosti iz oblasti prirodnog gasa, za čije obavljanje je Zakonom propisana obaveza posjedovanja licence, nijesu se stekli uslovi za izdavanje licenci, jer za sada u Crnoj Gori ne postoji infrastruktura neophodna za obavljanje tih djelatnosti.

Za ostale energetske djelatnosti za čije obavljanje je potrebna licenca, nije bilo zahtjeva za izdavanjem licenci.

a) Elektroenergetski sektor

U 2017. godini za obavljanje djelatnosti proizvodnje električne energije izdate su dvije licence i to: Igma energy DOO Andrijevića za proizvodnju u dvije mHE i Krново Green Energy DOO Podgorica za proizvodnju električne energije u VE Krново.

U 2017. godini izmijenjena je licenca za obavljanje djelatnosti proizvodnje električne energije Kronor DOO Podgorica na način što je licencom obuhvaćen i novoizgrađeni objekat mHE "Babino polje".

Na zahtjev Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić (EPCG), zbog isteka važeće licence, izdata je i nova licenca za obavljanje djelatnosti snabdijevanja električnom energijom.

b) Naftni sektor

Tokom 2017. godine, za obavljanje energetskih djelatnosti u oblasti naftnih derivata, u skladu sa zahtjevima subjekata, Agencija je izdala 23 licence, koje su prikazane u Tabeli 4.

Tabela 4. – Pregled izdatih licenci u 2017. godini za obavljanje djelatnosti u naftnom sektoru

Energetska djelatnost	Broj izdatih	Energetski subjekat
-----------------------	--------------	---------------------

	licenci	
Trgovina na veliko naftnim derivatima	2	DOO "Hifa oil CG" Podgorica
		DOO "Pepić company" Podgorica
Trgovina na veliko tečnim naftnim gasom	4	DOO "IK Real" Podgorica
		DOO "Hifa oil CG" Podgorica
		DOO "Pepić company" Podgorica
		DOO "Euro gas" Podgorica
Trgovina na malo naftnim derivatima	2	DOO "CMC" Podgorica
		DOO "Alba petrol" Podgorica
Trgovina na malo tečnim naftnim gasom	2	DOO "IK Real" Podgorica
		DOO "CMC" Podgorica
Skladištenje naftnih derivata	1	DOO "Novi gas" Podgorica
Skladištenje tečnog naftnog gasa	2	DOO "Montenegro Bonus" Cetinje
		DOO "IK Real" Podgorica
Transport naftnih derivata transportnim sredstvima	7	DOO "Humci" Cetinje
		DOO "Mil trans" Kotor
		DOO "Sky jumper travel" Podgorica
		DOO "Sunoil" Danilovgrad
		DOO "Transport Mojkovac" Mojkovac
		DOO "Čelebić Petrol" Podgorica
		DOO "Samcommerce plus" Tivat
Transport tečnog naftnog gasa transportnim sredstvima	3	DOO "Humci" Cetinje
		DOO "Jet trans" Podgorica
		DOO "Euro gas" Podgorica
UKUPNO	23	

Tokom 2017. godine Agencija je, na zahtjev energetske subjekata iz naftnog sektora, vršila izmjene licenci kod subjekata kod kojih je došlo do promjene obima obavljanja energetske djelatnosti, koje se, zavisno od vrste energetske djelatnosti, odnose na povećanje ili smanjenje broja maloprodajnih objekata na kojima se obavlja energetska djelatnost, na povećanje ili smanjenje skladišnih kapaciteta, kao i na povećanje ili smanjenje broja transportnih sredstava kojima se obavlja energetska djelatnost transporta naftnih derivata i/ili tečnog naftnog gasa. Pregled izmijenjenih licenci dat je u Tabeli 5.

Tabela 5. – Pregled izmijenjenih licenci u 2017. godini za obavljanje djelatnosti u naftnom sektoru

Energetska djelatnost	Broj izmijenjenih licenci	Energetski subjekat
Trgovina na malo naftnim derivatima	3	AD "Jugopetrol" Podgorica
		DOO "Alba petrol" Podgorica
		DOO "Petrol Crna Gora MNE" Podgorica
Skladištenje i distribucija naftnih proizvoda i/ili tečnog naftnog gasa	3	AD "Jugopetrol" Podgorica
		DOO "Petrol Crna Gora MNE" Podgorica
		DOO "Energogas" Podgorica
Snabdijevanje krajnjih kupaca tečnim naftnim gasom	4	AD "Jugopetrol" Podgorica
		DOO "Energogas" Podgorica
		DOO "Pavgord CG" Podgorica
		DOO "Petrol Crna Gora MNE" Podgorica
Skladištenje tečnog naftnog gasa	2	DOO "Montenegro Bonus" Cetinje
		DOO "Pavgord CG" Podgorica
Transport naftnih derivata drumskim transportnim sredstvima	7	DOO "Albino" Podgorica
		DOO "E.C. Auto trade" Podgorica
		DOO "Humci" Cetinje
		DOO "Lukana" Podgorica
		DOO "Samcommerce" Tivat
		DOO "SMN Transporti" Kotor
		DOO "VV Trans" Podgorica
UKUPNO	19	

U 2017. godini, oduzeto je ukupno šest licenci, od čega su na zahtjev energetske djelatnosti subjekata oduzete četiri licence, zbog prestanka obavljanja energetske djelatnosti, dok je Agencija po službenoj dužnosti oduzela dvije licence, koje su bile izdate DOO "May-sion" Podgorica, zbog neispunjavanja obaveza utvrđenih Zakonom. Oduzete licence prikazane su u Tabeli 6.

Tabela 6. – Pregled oduzetih licenci u 2017. godini za obavljanje djelatnosti u naftnom sektoru

Energetska djelatnost	Broj	Energetski subjekat
-----------------------	------	---------------------

	oduzetih licenci	
Skladištenje i distribucija naftnih proizvoda	1	AD "Zetatrans" Podgorica
Skladištenje naftnih derivata	1	DOO "Montenegro Bonus" Cetinje
Trgovina na veliko tečnim naftnim gasom	1	DOO "May-Sion" Podgorica
Trgovina na veliko naftnim derivatima	1	AD "Zetatrans" Podgorica
Transport naftnih derivata drumskim transportnim sredstvima	2	DOO "May-sion" Podgorica
		DOO "Njeguš" Cetinje
UKUPNO	6	

U 2017. godini dva energetska subjekta su se obratila Agenciji zahtjevom za produženje licenci za obavljanje energetske djelatnosti na određenim maloprodajnim objektima, i to:

- 1) DOO "Petrol Crna Gora MNE" Podgorica za produženje Licence za obavljanje djelatnosti skladištenja i distribucije naftnih proizvoda i tečnog naftnog gasa na benzinskoj stanici koja se nalazi u Baru, na adresi Ilino bb, jer je zaključen ugovor o kupoprodaji ovog objekta, i
- 2) DOO "Lukoil Montenegro" Podgorica za produženje Licence za obavljanje djelatnosti skladištenja i distribucije naftnih proizvoda i tečnog naftnog gasa na benzinskoj stanici koja se nalazi u Podgorici, na adresi Bulevar Mihaila Lalića bb, jer je produžen ugovor o zakupu navedene benzinske stanice na period od godinu dana.

Licence koje su produžene prikazane su u Tabeli 7.

Tabela 7. – Pregled produženih licenci u 2017. godini

Energetska djelatnost	Broj produženih licenci	Energetski subjekat
Skladištenje i distribucija naftnih proizvoda i tečnog naftnog gasa	2	DOO "Petrol Crna Gora MNE" Podgorica
		DOO "Lukoil Montenegro" Podgorica
UKUPNO	2	

3.4. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema

Zakonom je uveden novi model distributivnog sistema – zatvoreni distributivni sistem električne energije, koji predstavlja sistem preko koga se distribuira električna energija na geografski ograničenom području, i to u slučajevima kada postoji integracija rada ili proizvodnih procesa, trgovinskih ili uslužnih djelatnosti, a može obuhvatiti i ograničen broj kupaca iz kategorije domaćinstva sa boravkom na tom području. U 2017. godini, u skladu sa Zakonom i Pravilima za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije, Agencija je utvrdila status zatvorenog distributivnog sistema po zahtjevu DOO PM Power iz Tivta, čiji objekti i postrojenja distribuiraju električnu energiju u okviru turističkog kompleksa Porto Montenegro.

U 2017. godini je započet i postupak po zahtjevu DOO Uniprom Nikšić, za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema za Kombinat aluminijuma Podgorica, koji još uvijek traje.

3.5. Sertifikacija Operatora prenosnog sistema (OPS)

Sertifikacija operatora prenosnog sistema uvedena je Trećim energetske paketa EU, koji je implementiran kroz Zakon o energetici i Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i gasa, kao mjera kojom se obezbjeđuje da operator prenosnog sistema bude u potpunosti nezavisan od energetske subjekata koji vrše djelatnost proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom. Sertifikacijom operator prenosnog sistema, stiče pravo da obavlja prekogranični prenos električne energije.

Postupak sertifikacije Crnogorskog elektroprenosnog sistema, koji obavlja djelatnost operatora prenosnog sistema, započet je 20. juna 2017. godine, podnošenjem Zahtjeva od strane ovog energetske subjekta, a Agencija je imala zakonsku obavezu da u roku od četiri mjeseca izvrši analizu dokumentacije dostavljene uz navedeni zahtjev i donese privremenu odluku. Agencija je u ostavljenom roku, 20. oktobra 2017. godine donijela Privremenu odluku, broj 17/1967-17, i istu, u skladu sa zakonom i Pravilima o sertifikaciji operatora prenosnog sistema („Službeni list CG“, broj 50/16), dostavila Sekretarijatu Energetske zajednice. Sekretarijat, prema evropskim regulativama, ima obavezu da u roku od četiri mjeseca dostavi mišljenje na privremenu odluku regulatora, koje Agencija uzima u obzir prilikom donošenja konačne odluke.

Privremena odluka o sertifikaciji bila je predmet analize od strane Sekretarijata Energetske zajednice, koji je svoje mišljenje dostavio u predviđenom roku, odnosno 27. februara 2018. godine, nakon čega slijedi dalji postupak do donošenja konačne odluke o sertifikaciji Crnogorskog elektroprenosnog sistema.

3.6. Tržište električne energije

Snabdijevanje na tržištu električne energije

Tržište električne energije u Crnoj Gori otvoreno je od 1. januara 2009. godine za sve kupce, osim za domaćinstva, dok su kupci iz kategorije domaćinstva stekli pravo da biraju svog snabdjevača električnom energijom 1. januara 2015. godine, po cijenama i uslovima u skladu sa ugovorom o snabdijevanju, čija obaveza zaključivanja je predviđena Zakonom.

Na maloprodajnom tržištu električne energije postoji pet licenciranih snabdjevača (EPCG AD Nikšić, DOO Montenegro Bonus, DOO ENERGIA GAS AND POWER Podgorica, DOO UNIPROM Nikšić i DOO PETROL CRNA GORA MNE Podgorica), od kojih je, tokom 2017. godine, krajnje kupce snabdijevao samo jedan – EPCG AD Nikšić.

Osnovni preduslov za razvoj tržišta električne energije, pojavu novih snabdjevača i razvoj konkurencije je pravno razdvajanje djelatnosti prenosa i distribucije električne energije, kao regulisanih mrežnih djelatnosti, od proizvodnje i snabdijevanja, kao tržišnih djelatnosti. Postupak razdvajanja navedenih djelatnosti je okončan, operator prenosnog sistema je odvojen 2009. godine formiranjem AD Prenos, kasnije AD Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES), a operator distributivnog sistema sredinom 2016. godine formiranjem DOO Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS).

U cilju stvaranja uslova za razvoj maloprodajnog tržišta električne energije, Agencija je tokom 2016. godine donijela Pravila o promjeni snabdjevača krajnjih kupaca električne energije, kojima se obezbjeđuje mogućnost jednostavnog postupka promjene snabdjevača, koji se sprovodi bez naknade. Pravilima je propisana obaveza operatoru sistema da izradi platformu i da omogući pristup svakom licenciranom snabdjevaču. Postojanje platforme za razmjenu podataka je važno za stvaranje jednakih uslova za sve snabdjevače i dalji razvoj maloprodajnog tržišta.

U okviru svojih zakonskih ovlašćenja, praćenja rada i poslovanja energetskih subjekata, tokom 2017. godine Agencija je izvršila kontrolu Operatora distributivnog sistema, u pogledu njegove tehničke spremnosti za obezbjeđenje uslova za funkcionisanje maloprodajnog tržišta. Kontrolom je utvrđeno da je Operator započeo aktivnosti na obezbjeđenju platforme za razmjenu podataka, kao i da je utvrdio tipske profile potrošnje kupaca priključenih na distributivni sistem i stavio ih na raspolaganje nosiocima balansne odgovornosti, odnosno snabdjevačima. Takođe je utvrđeno da tokom 2017. godine nije bilo zahtjeva za promjenu snabdjevača.

U 2017. godini kupci nijesu snabdijevani po regulisanim cijenama, već je snabdjevač koji snabdijeva domaćinstva i male kupce, formirao cijenu električne energije u skladu sa Zakonom (član 249) i Odlukom o imenovanju referentne energetske berze, broj 16/3153-2 od 31.10.2016. godine, koju je donijela Agencija. Za sve ostale kupce cijena električne energije je formirana slobodno na tržišnim principima.

U skladu sa Zakonom, Agencija u vršenju poslova ima za cilj, između ostalog, podizanje nivoa informisanosti kupaca o cijenama električne energije i ponudama na maloprodajnom tržištu. S tim u vezi, tokom 2017. godine je započeta saradnja sa organizacijom NARUC (National Association of Regulatory Utility Commissions), sa kojom je Agencija potpisala Pismo o namjeri, čiji je cilj izrada alatke za upoređivanje cijena električne energije na maloprodajnom tržištu električne energije. Obezbeđenje ove alatke omogućiće kupcima jednostavan pristup informacijama i poređenje ponuda različitih snabdjevača.

Stvaranje daljih pretpostavki za razvoj tržišta električne energije

Konkurentno i transparentno tržište električne energije se ogleda u slobodno formiranim efikasnim cjenovnim signalima koji dalje utiču na efikasnije korišćenje električne energije. Proces uspostavljanja ovakvog tržišta u sektoru u kojem je zastupljena vertikalno integrisana kompanija je dugotrajan i prije svega zahtijeva sprovođenje sektorske reforme koja prepoznaje dvije grupe djelatnosti: tržišne i regulisane, ali i njihovo funkcionalno razdvajanje. Proizvodnja i snabdijevanje pripadaju grupi tržišnih, dok prenos i distribucija pripadaju grupi regulisanih djelatnosti. U lancu isporuke električne energije koji od proizvodnje preko prenosa, distribucije i snabdjevača vodi do krajnjih kupaca električne energije, od značaja su kako efikasnost veleprodajnog, tako i maloprodajnog tržišta električne energije.

Crnogorski elektroenergetski sektor je tokom prethodne decenije takođe bio predmet navedene sektorske reforme. Tako su za obavljanje djelatnosti proizvodnje, prenosa, distribucije i snabdijevanja, koje je u potpunosti sprovodila EPCG kao vertikalno integrisana kompanija, od polovine 2016. godine, pored EPCG koja i dalje obavlja djelatnosti proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, zaduženi i CGES, CEDIS i COTEE. Polovinom juna 2017. godine osnovana je crnogorska berza električne energije, Berza električne energije DOO Podgorica (BELEN).

Za funkcionisanje tržišta električne energije, skladu sa odredbama Zakona, Agencija je u 2017. godini, na predlog COTEE, odobrila Tržišna pravila. Takođe, u 2017. godini, Agencija je odobrila i Pravila za rad balansnog tržišta električne energije.

Primjena transparentnih postupaka upravljanja i dodjeljivanja kapaciteta za prenos električne energije zasnovanih na tržišnim principima, kao i dodjeljivanje prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije u skladu sa usaglašenim pravilima na nivou regiona su preduslovi za dalji razvoj veleprodajnog tržišta. Dodjelu prekograničnih kapaciteta crnogorskog sistema sprovodi regionalna kancelarija za koordinisane aukcije (Coordinated Auction Office for South East Europe - SEE CAO) u ime CGES ili CGES direktno. U skladu sa zakonskim obavezama, Agencija je u 2017. godini odobrila dva seta pravila za dodjelu prenosnih kapaciteta usaglašenih na regionalnom nivou koje primjenjuje SEE CAO na svim zajedničkim granicama država čiji su operatori prenosnog sistema osnivači SEE CAO, kao i Pravila za primjenu transparentnih postupaka upravljanja i dodjeljivanja kapaciteta za prenos električne energije koja primjenjuje CGES na preostalim granicama.

Dodatnu ulogu Agencije, Zakon je prepoznao u dijelu razvoja konkurentnog i transparentnog tržišta električne energije i njegovog povezivanja sa regionalnim i unutrašnjim tržištem Evropske unije kao jednom od osnovnih ciljeva energetske razvoja. U skladu sa odredbama Zakona, Agencija svojim djelovanjem doprinosi promovisanju konkurentnog i transparentnog tržišta električne energije u Crnog Gori i u okviru Energetske zajednice.

Tako su aktivnosti Agencije tokom 2017. godine, bile usmjerene i na izvršavanju pripadajućih obaveza i zadataka koji proističu iz programa tzv. „mekih mjera“, utvrđenih na Samitu zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo, Makedonija i Srbija), održanom u Beču (2015), Parizu (2016) i Trstu (2017), a u cilju uspostavljanja nacionalnih organizovanih tržišta, odnosno njihovih međusobnih povezivanja i, u konačnom, integracije sa budućim jedinstvenim

slobodnim evropskim tržištem. Rezultati djelovanja Agencije, ali i mješovitih nacionalnih i međunarodnih radnih tijela u kojima Agencija ima svoje predstavnike, postignuti u pogledu sprovođenja „mekih mjera“ tokom 2017. godine na nivou Crne Gore su:

- pristup Agencije radnim tijelima Agencije za saradnju energetske regulatora na nivou EU (ACER),
- započinjanje procesa sertifikacije operatora prenosnog sistema (CGES) i
- osnivanje crnogorske berze električne energije BELEN.

Pristup Agencije radnim tijelima ACER detaljnije je obrađen u dijelu Izvještaja Međunarodna saradnja.

3.7. Obnovljivi izvori energije i visokoefikasna kogeneracija

Pravno-institucionalni okvir koji se odnosi na oblast obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije u Crnoj Gori prepoznaje značajnu ulogu Agencije. Naime, Zakon u ovoj oblasti Agenciji daje niz ovlašćenja, koja se odnose na utvrđivanje, prenošenje i prestanak statusa povlašćenog proizvođača, utvrđivanje i produženje privremenog statusa povlašćenog proizvođača, kao i na izdavanje, prenošenje i povlačenje garancije porijekla električne energije. Sprovođenje navedenih obaveza je praćeno kroz registar povlašćenih proizvođača i registar garancija porijekla. Konačno, Agencija je dužna da vrši godišnju analizu i objavljuje podatke o udjelu obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije.

Tokom 2017. godine Agencija je izdala tri rješenja o utvrđivanju statusa povlašćenog proizvođača, i to za dvije male hidroelektrane (mHE) i jednu vjetroelektranu (VE), i to:

- 1) mHE "Piševska rijeka", vlasništvo DOO "Igamma energy" Andrijevića;
- 2) mHE "Babino Polje", vlasništvo DOO "Kronor" Podgorica, i
- 3) VE "Krnovo", vlasništvo DOO "Krnovo green energy" Podgorica.

U istom periodu, Agencija je izdala osam rješenja o utvrđivanju privremenog statusa povlašćenog proizvođača za osam elektrana, od čega pet za male hidroelektrane (mHE), jedno za vjetroelektranu (VE) i dva za solarne elektrane (SE), i to:

- 1) mHE "Meteh", vlasništvo DOO "Normal company" Podgorica;
- 2) mHE "Vinicka", vlasništvo DOO "Rudi energy" Berane;
- 3) mHE "Šeremet potok", vlasništvo DOO "Nord energy" Andrijevića;

- 4) mHE "Vrbnica", vlasništvo DOO "MHE Vrbnica" Podgorica;
- 5) mHE "Ljevak", vlasništvo DOO "Simes inženjering" Podgorica;
- 6) VE "Možura", vlasništvo DOO "Možura wind park" Podgorica;

- 7) SE "Bar kod", vlasništvo DOO "Bar kod" Podgorica, i
- 8) SE "Invicta", vlasništvo DOO "Invicta" Podgorica.

Agencija je u 2017. godini, obustavila postupak za sticanje privremenog statusa povlašćenog proizvođača pokrenut od strane DOO „Kol energy“ za mHE „Raštak“, na zahtjev ovog subjekta

O svim izdatim rješenjima, Agencija je izvještavala Ministarstvo ekonomije, operatora tržišta, operatora distributivnog sistema i operatora prenosnog sistema električne energije.

Vlasnici elektrana, kojima je Agencija izdala rješenja o utvrđivanju statusa povlašćenog proizvođača, su otvorili korisničke račune u Registru garancija porijekla koji se vodi u Agenciji.

Saglasno ovlaštenjima koja su propisana Zakonom i Uredbom o načinu izdavanja, prenošenja i povlačenja garancija porijekla energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije ("Službeni list CG", broj 37/11), Agencija je prije izdavanja garancija porijekla za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora energije, izvršila pregled tehničke dokumentacije i neposredni uvid u rad objekata koji su u 2017. godini stekli status povlašćenog proizvođača.

Takođe, izvršen je pregled tehničke dokumentacije i neposredan uvid u rad šest proizvodnih objekata koji su ranije stekli status povlašćenog proizvođača, a koji se, u skladu sa Zakonom, vrši jednom u dvije godine, i to: mHE "Bistrica", mHE "Orah", mHE "Rmuš", mHE "Spaljevići 1", mHE "Vrelo" i mHE "Bradavec".

Proizvođačima električne energije koji su stekli status povlašćenog proizvođača Agencija izdaje garancije porijekla. Podaci o izdatim i povučenim garancijama porijekla upisuju se u Registar garancija porijekla koji se redovno ažurira, a dostupan je na internet stranici Agencije.

Za električnu energiju proizvedenu u 2017. godini u elektranama povlašćenih proizvođača, izdato je ukupno 84.295 garancija porijekla.

Izdate garancije je Agencija, po zahtjevima proizvođača, prenijela na korisnički račun Crnogorskog operatora tržišta električne energije - COTEE, a nakon toga, na zahtjev COTEE, na korisničke račune snabdjevača i samosnabdjevača.

U skladu sa članom 55 Zakona, Agencija je u 2017. godini uradila i objavila na svojoj internet stranici Analizu udjela obnovljivih izvora energije i kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije za 2016. godinu.

3.8. Poslovi Agencije vezani za regulisanje sektora gasa

U skladu sa obavezama preuzetim potpisivanjem Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, Crna Gora je obavezna da u nacionalnom zakonodavstvu obezbijedi pravni okvir za regulaciju gasa. U skladu sa navedenim, u Zakon o energetici i Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i gasa, transponovana je EU regulativa koja se odnosi na regulaciju tržišta gasa. Ovim

zakonima je propisana obaveza da Agencija donese više podzakonskih akata, čijim će se donošenjem obezbijediti kvalitetan pravni okvir za regulisanje ove oblasti.

Zbog ograničenih kapaciteta Agencije u ovom sektoru, a u cilju što kvalitetnije izrade podzakonskih akata, kroz Projekat IPA 2012 dodijeljena je tehnička pomoć Evropske komisije, u okviru koje je i izrada podzakonskih akata od strane angažovanih eksperata. Od strane konsultanata, Agenciji je dostavljen Nacrt opštih uslova za snabdijevanje gasom, koji je prosljeđen Sekretarijatu Energetske zajednice na davanje mišljenja i komentara, nakon čega će se pristupiti utvrđivanju od strane Agencije.

U Crnoj Gori još uvijek nije izgrađena infrastruktura za gas. Master planom gasifikacije, koji je Vlada Crne Gore usvojila u drugoj polovini 2017. godine, planirano je priključenje Crne Gore na Jonsko jadranski gasovod (IAP) i Transjadranski gasovod (TAP).

Na budući razvoj sektora gasa će takođe uticati i istraživanje i valorizacija domaćih prirodnih resursa.

Imajući u vidu zakonsku obavezu regulacije sektora gasa, predstavnici Agencije su uključeni u rad radnih tijela u okviru Energetske Zajednice i drugih međunarodnih organizacija, radi sticanja znanja i upoznavanja sa iskustvima funkcionisanja tržišta gasa u zemljama koje posjeduju infrastrukturu za prenos, distribuciju i skladištenje gasa, odnosno vrše regulaciju ove oblasti i u kojima tržišta gasa već funkcionišu.

3.9. Poslovi Agencije vezani za regulisane komunalne djelatnosti

Kao što je pomenuto u uvodnom dijelu ovog izvještaja, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima, čija primjena je počela 25. februara 2018. godine, Agencija je određena kao regulatorno tijelo za regulisane komunalne djelatnosti. Regulisane komunalne djelatnosti, u smislu tog zakona, su javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama. Nadležnosti Agencije utvrđene Zakonom o komunalnim djelatnostima se naročito odnose na: izdavanje licenci za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, nadzor nad radom i poslovanjem vršilaca tih djelatnosti u pogledu poštovanja uslova iz izdatih licenci, međusobno poređenje poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti (benčmarking), davanje saglasnosti na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, kao i donošenje podzakonskih akata koji se odnose na regulisane komunalne djelatnosti.

Realizacija poslova Agencije u skladu sa navedenim zakonom, započela je formiranjem posebne Službe za regulisane komunalne djelatnosti, u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Regulatorne agencije za energetiku, od 28. juna 2017. godine. Time su se dakle, stvorili uslovi za početak rada Agencije u okviru nadležnosti utvrđenih Zakonom o komunalnim djelatnostima.

Imajući u vidu da je u 2017. godini primjena Zakona o komunalnim djelatnostima bila odložena, kao i da je stvaranje regulatornog okvira dugotrajan proces, time nijesu stvoreni uslovi za finansiranje Agencije iz naknada predviđenih Zakonom o

komunalnim djelatnostima. Naime, tim zakonom predviđeno je da se rad Agencije kao regulatornog tijela za regulisane komunalne djelatnosti finansira iz naknada koju plaćaju vršioци regulisanih komunalnih djelatnosti i namijenjena je za pokrivanje procijenjenih troškova Agencije za obavljanje poslova utvrđenih Zakonom o komunalnim djelatnostima. Iznos navedene naknade Agencija će utvrditi posebnim aktom, uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore.

S tim u vezi, radi obezbjeđenja sredstava za kadrovsko i tehničko osposobljavanje Agencije za obavljanje navedenih poslova, za 2017. godinu, zaključen je Sporazum između Ministarstva održivog razvoja i turizma i Regulatorne agencije za energetiku (Sporazum je zaključen 25. maja 2017. godine), kojim su opredijeljena sredstva u iznosu od 140.000 eura. Navedena sredstva bila su predviđena Zakonom o budžetu Crne Gore za 2017. godinu.

Kako je Zakonom o komunalnim djelatnostima, propisano da Agencija priprema i dostavlja Skupštini Crne Gore godišnji izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti do 31. jula tekuće za prethodnu godinu, ovaj izvještaj ne sadrži dalje informacije o aktivnostima Agencije na poslovima regulisanih komunalnih djelatnosti.

Godišnji izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti biće dostavljen Skupštini Crne Gore u navedenom roku, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima.

3.10. Odlučivanje Agencije po žalbama kupaca električne energije

Zakonom je propisano da Agencija odlučuje po žalbama:

- na akt operatora tržišta o prijemu učesnika na tržište električne energije,
- na akt operatora tržišta o dodjeli statusa nosioca balansne odgovornosti učesniku na tržištu,
- na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema o ispunjenosti uslova iz saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- krajnjih kupaca u slučaju obustave ili ograničenja isporuke električne energije u slučaju kada kupac ne izvršava obaveze utvrđene ugovorom, odnosno računom za isporučenu energiju,
- na odluke snabdjevača o opravdanosti prigovora po osnovu neispunjenja minimuma kvaliteta i eventualnoj finansijskoj kompenzaciji koju je snabdjevač dužan da plati kupcu po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta snabdjevanja, i
- na postupak promjene snabdjevača.

U 2017. godini pretežan dio žalbi izjavljenih Agenciji odnosio se na rješenja o izdavanju saglasnosti za priključenje objekata na distributivni sistem električne energije, akta operatora distributivnog sistema o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenja i na obustavu isporuke električne energije u slučaju kada kupac ne izvršava obaveze utvrđene ugovorom, odnosno računom za isporučenu energiju.

Budući da je Zakonom određeno da će se ranije započeti postupci okončati po propisima iz prethodnog perioda, u 2017. godini rješavane su i žalbe izjavljene na obračun električne energije u slučajevima neovlašćene potrošnje, kao i žalbe izjavljene na rješenja prvostepenog organa o troškovima postupka. To su uglavnom obračuni neovlašćene potrošnje donijeti u skladu sa odlukama Agencije donijetih po izjavljenim žalbama i predmeti po kojima je bio prekinut postupak zbog rješavanja prethodnog pitanja.

U postupku odlučivanja po žalbama u 2017. godini, od ukupno 23 predmeta za koje je Agencija bila nadležna, do 31.12.2017. godine riješeno je 19. Od toga je 15 žalbi bilo osnovano, pa su iste usvojene, 3 žalbe su odbijene kao neosnovane, u jednom slučaju je donijet zaključak o odbacivanju žalbe iz razloga što je bila izjavljena od strane neovlašćenog lica. Postupak po četiri žalbe je prenijet u 2018. godinu zbog prispjeća u mjesecu decembru 2017. godine i isti su okončani u 2018. godini.

Takođe, u toku 2017. godine podniet je veći broj podnesaka za koje Agencija nije nadležna, pa su isti odbačeni donošenjem zaključaka o nenadležnosti ili prosljeđivanjem na rješavanje nadležnom organu.

3.11. Nadzor nad radom energetske subjekata

Ovlašćenja Agencije u dijelu sprovođenja nadzora nad radom energetske subjekata definisana su Zakonom i Pravilima o licencama za obavljanje energetske djelatnosti. Imajući u vidu navedeno, a u skladu sa Planom rada Agencije za 2017. godinu, tokom 2017. godine vršen je nadzor nad radom energetske subjekata, kako je u tekstu koji slijedi navedeno.

a) Elektroenergetski sektor

U elektroenergetskom sektoru kontrolisani su svi licencirani subjekti, i to:

- 1) Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, kao imalac licenci za djelatnosti: proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom;
- 2) Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica, kao imalac licence za djelatnost prenosa električne energije;
- 3) Crnogorski elektrodistributivni sistem DOO Podgorica, kao imalac licence za djelatnost distribucije električne energije;
- 4) Montenegro Bonus DOO Cetinje, kao imalac licence za djelatnost snabdijevanja električnom energijom;
- 5) Uniprom DOO Nikšić, kao imalac licence za djelatnost snabdijevanja električnom energijom;

- 6) Petrol Crna Gora MNE DOO Podgorica, kao imalac licence za djelatnost snabdijevanja električnom energijom;
- 7) Energia Gas and Power DOO Podgorica, kao imalac licence za djelatnost snabdijevanja električnom energijom, i
- 8) Crnogorski operator tržišta električne energije DOO Podgorica, kao imalac licence za djelatnost organizovanja tržišta električne energije.

Jedan vid kontrole navedenih subjekata odvijao se neposredno, tj. posjetama na licu mjesta, kao i na sastancima održanim u prostorijama Agencije, a predmeti kontrola, zavisno od subjekta, su bili:

- način vršenja obračuna količinskog odstupanja od voznih redova predaje i prijema električne energije, kao i finansijski obračun i način vršenja kontrole finansijskog poravnjenja utvrđenih odstupanja;
- dnevni programi rada EES (vozni redovi) i obračun energetske odstupanja;
- ugovori i saradnja sa učesnicima na tržištu;
- dodjela prekograničnih kapaciteta i upravljanje zagušenjima;
- obračun gubitaka na interkonektivnim vodovima u tranzitu, kao i obračun troškova i prihoda po osnovu ITC mehanizma;
- ostvareni stepen transparentnosti i dostupnosti informacija;
- pripreme za otvaranje maloprodajnog tržišta električne energije;
- izrada profila potrošnje kao uslov za razvoj maloprodajnog tržišta;
- realizacija AMM projekta (ugradnja novih multifunkcionalnih brojila);
- realizacija planova investicija za 2016. godinu;
- parametri kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, i
- zaključivanje ugovora sa kupcima ili drugim energetske subjektima, u skladu sa Zakonom, Tržišnim pravilima i licencom.

Neposredno je izvršeno 16 kontrola licenciranih subjekata po navedenim temama, i to: 12 kontrola kod operatora distributivnog sistema (Crnogorski elektrodistributivni sistem DOO Podgorica), tri kontrole kod operatora prenosnog sistema (Crnogorski elektrorenosni sistem AD Podgorica) i jedna kontrola kod Crnogorskog operatora tržišta električne energije DOO Podgorica.

Nakon svake izvršene kontrole napravljen je izvještaj koji sadrži ocjenu ispunjenosti uslova poslovanja predviđenih Zakonom i podzakonskim aktima.

U posebnom fokusu sprovedenih kontrola bio je stepen zaključivanja ugovora o priključenju na distributivni sistem sa korisnicima kod kojih se snaga mjeri. Uređenje međusobnih odnosa energetske subjekata, ali i odnosa između energetske subjekata i korisnika zaključivanjem ugovora definisano je Zakonom. Tako je novo metodološko rješenje koje je Agencija utvrdila polovinom 2016. godine podrazumijevalo da će cijena po kojoj kupci kod kojih se snaga mjeri plaćaju korišćenje sistema zavisiti od odstupanja izmjerene snage u odnosu na snagu koju će, prema svojim potrebama, ugovoriti sa operatorom sistema. Glavni motiv za uvođenje novog pristupa je činjenica da su operatori sistema dužni da razvijaju elektroenergetski sistem polazeći od trenutnog stanja i uvažavajući zahtjeve i

izražene potrebe korisnika. Dok se sistem razvija za potrebe korisnika, nerealno planiranje njegovog korišćenja od strane korisnika, za koje isti ne snosi direktne posljedice, stvara privid da u sistemu nema slobodnih kapaciteta i prouzrokuje nove investicije radi obezbjeđivanja dodatnog kapaciteta za buduće korisnike sistema, pri čemu će troškove predimenzionisanog sistema snositi svi korisnici. Kako novo metodološko rješenje prepoznaje finansijske posljedice za korisnike čije potrebe odstupaju od planova, tako isto uvodi pravičnu raspodjelu troškova među korisnicima, stimuliše racionalno planiranje potreba od strane korisnika i promoviše efikasniji razvoj elektroenergetskog sistema.

Ugovaranjem snaga sa operatorom distributivnog sistema, korisniku kod kog se snaga mjeri se pruža mogućnost upravljanja sopstvenom potrošnjom čime bi optimizovao troškove koji se odnose na električnu energiju. Djelovanje korisnika dalje utiče na racionalizaciju korišćenja postojećih distributivnih kapaciteta, omogućavajući priključenje novih korisnika čak i bez ulaganja u izgradnju dodatne infrastrukture, čime se izbjegavaju dodatni troškovi koje bi snosili svi korisnici priključeni na distributivni sistem.

Rezultati intenzivnih kontrola CEDIS sprovedenih po ovom pitanju tokom 2017. godine, i analize dostavljenih podataka ukazivali su već na početku 2017. godine nizak stepen realizacije ove obaveze, u smislu broja kupaca kod kojih se snaga mjeri, a koji su potpisali ugovor o priključenju sa CEDIS. Do kraja decembra 2017. godine, 62% korisnika distributivnog sistema kod kojih se snaga mjeri nije potpisalo ugovor o priključenju. Zaključak sprovedenih aktivnosti od strane Agencije je da rezultati djelovanja CEDIS i učešća kupaca u 2017. godini, u pogledu ispunjavanja obaveze potpisivanja ugovora, nijesu na zadovoljavajućem nivou. Usljed nezadovoljavajućeg progressa u realizaciji pomenute obaveze, koja je konstantno praćena od strane Agencije tokom 2017. godine, a u cilju pospješivanja dinamike potpisivanja ugovora i postepene optimizacije potreba kupaca, odnosno realnog planiranja ugovornih snaga, Agencija je izmjenom Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije u prethodnoj godini, odložila njenu primjenu i utvrdila krajem decembra 2017. godine proširen opseg tolerancije odstupanja ostvarenih od ugovorenih snaga za 2018. godinu.

Pored neposredne, kontrola je vršena i posredno, tj. kroz stalnu analizu periodične i povremene izvještajne dokumentacije koju su energetske subjekti dužni da dostavljaju Agenciji, a koja se odnosi na:

- kontrolu knjiženja na regulatornim računima, kako u pogledu primjene ovih računa, tako i u pogledu sadržine knjiženja koja se vrše na ovim računima;
- analizu bilansa stanja i bilansa uspjeha;
- parametre kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom;
- izvršavanje podsticajnih mjera u oblasti obnovljivih izvora energije, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosne i distributivne sisteme;
- potrošnju energije, uvoz i izvoz električne energije;
- ostvarenje stope gubitaka u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije;

- primjenu propisa o prekograničnoj razmjeni energije, kao i rad i poslovanje subjekata koji vrše aukcijsku dodjelu prekograničnih kapaciteta;
- kompenzacione programe i planove;
- realizaciju projekta zamjene brojila;
- funkcionisanje sistema za pružanje usluga korisnicima (uključujući registar žalbi i prigovora kupaca, izvještaje o postupanju po žalbama);
- realizaciju planova investicija, i
- podatke o fakturiranoj realizaciji kupaca električne energije.

b) Sektor naftnih derivata

U sektoru naftnih derivata, Agencija je u 2017. godini u skladu sa utvrđenim planom pratila i kontrolisala rad i poslovanje energetske subjekata. Cilj kontrola u sektoru naftnih derivata, s obzirom da se radi o nereguliranim energetske djelatnostima, koje se obavljaju na tržišnim principima, se odnosio na provjeru ispunjavanja uslova utvrđenih licencom.

Agencija je u 2017. godini od ukupno 76 subjekata koji imaju licence za obavljanje energetske djelatnosti u sektoru naftnih derivata izvršila kontrolu kod 59 subjekata. Kontrole su vršene u sjedištima društava kao i na maloprodajnim objektima, odnosno benzinskim stanicama.

Prilikom kontrola izvršen je uvid u sljedeću dokumentaciju:

- ugovore od značaja za obavljanje energetske djelatnosti, kao što su: ugovor o skladištenju, ugovor o kupoprodaji, ugovor o zakupu i dr;
- izvještaj nadležnog inspektora kojim se potvrđuje ispunjenost uslova i zahtjeva utvrđenih tehničkim propisima, propisima o zaštiti od eksplozija i požara, kao i propisima o zaštiti životne sredine;
- dokaze da zaposlena lica imaju položen odgovarajući stručni ispit za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, održavanja, eksploatacije i rukovanja energetske objektima, u skladu sa zakonom, i
- Sertifikat o obuci vozača i sertifikat o ispravnosti vozila za prevoz opasnih materija.

Takođe se kontrola odnosila i na:

- eventualne izmjene u odnosu na podatke dostavljene prilikom podnošenja zahtjeva za izdavanje licence, odnosno od dana vršenja posljednje kontrole od strane predstavnika Agencije;
- provjeru poštovanja obaveze poslovanja isključivo sa licenciranim subjektima;
- provjeru načina vršenja nabavke naftnih derivata, prateće dokumentacije, kao i dokumentacije vezane za transportna sredstva kojima se obavlja transport naftnih derivata, i
- provjeru stanja na maloprodajnim objektima i druga pitanja od značaja za kvalitetno pružanje usluga korisnicima.

O svakoj izvršenoj kontroli, sačinjavan je izvještaj koji sadrži predmet kontrole, zatečeno stanje kod kontrolisanog subjekta, i predlog daljih mjera, ako za to postoji potreba. Kontrolama su utvrđene nepravilnosti kod 11 subjekata:

- 1) AD "Jugopetrol" Podgorica na benzinskim stanicama u Baru - Bar 1 i Bar 2, u Beranama, u Podgorici - Avio servis, u Budvi - Budva 1 i u Bijelom Polju;
- 2) DOO "Alba petrol" Podgorica;
- 3) DOO "Albino" Podgorica;
- 4) DOO "AMD Zarubica company" Nikšić;
- 5) DOO "Eco Booster" Podgorica;
- 6) DOO "Humci" Cetinje;
- 7) DOO "Montenegro gas" Berane;
- 8) DOO "Novi gas" Podgorica;
- 9) DOD "Petrol Crna Gora MNE" Podgorica, na benzinskoj stanici u Herceg Novom;
- 10) DOO "Podgoricatrans" Podgorica, i
- 11) DOO "Sutomore petrol" Bar.

Najveći broj nepravilnosti se odnosio na neposjedovanje dokaza da zaposlena lica imaju odgovarajući stručni ispit za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, održavanja, eksploatacije i rukovanja energetskim objektima, u skladu sa zakonom, i to na deset maloprodajnih objekata, kod sljedećih subjekata: AD "Jugopetrol" Podgorica na benzinskim stanicama u Baru - Bar 1 i Bar 2, u Beranama, u Budvi - Budva 1 i u Bijelom Polju, DOO "Alba petrol" Podgorica, DOO "Albino" Podgorica, DOO "Montenegro gas" Berane, DOO "Podgoricatrans" Podgorica i DOO "Sutomore petrol" Bar.

Dva subjekta su upozorena da obavljaju energetske djelatnosti na maloprodajnim objektima koji nijesu obuhvaćeni licencom, a to su: AD "Jugopetrol" Podgorica za maloprodajni objekat Avio servis – Podgorica i DOO "Petrol Crna Gora MNE" Podgorica za benzinsku stanicu u Herceg Novom.

DOO "Novi gas" Podgorica je upozoreno da obavlja energetske djelatnosti sa nelicenciranim subjektima, dok je DOO "Eco Booster" Podgorica upozoreno zbog obavljanja djelatnosti skladištenja naftnih derivata bez izdate licence.

DOO "Humci" Cetinje upozoreno je zbog obavljanja djelatnosti transporta naftnih derivata transportnim sredstvima koja nijesu licencirana, dok je DOO "AMD Zarubica company" Nikšić upozoreno zbog neposjedovanja sertifikata o ispravnosti vozila za prevoz opasnih materija.

Subjektima kod kojih su utvrđene nepravilnosti u obavljanju energetskih djelatnosti upućena su upozorenja o neispunjavanju uslova iz licence uz ostavljanje primjerenog roka za otklanjanje istih. Upozorenja o neispunjavanju uslova iz licence Agencija je objavila na svojoj internet stranici. Svi subjekti su otklonili utvrđene nepravilnosti u ostavljenom roku.

Kontrole nijesu izvršene kod 17 subjekata. Devet subjekata nije kontrolisano jer su isti u toku 2017. godine dobili licence za obavljanje energetskih djelatnosti.

DOO "Pištet" Cetinje nije omogućilo vršenje kontrole, dok je DOO "Transrad" Podgorica u stečajnom postupku, u kojim slučajevima je pokrenut postupak oduzimanja licenci, u skladu sa Zakonom.

Šest subjekata koji nijesu bili predmet kontrole u 2017. godini, a koji su obuhvaćeni planom kontrola za 2018. godinu su: DOO "Eko vladoš" Kolašin, DOO "Elcom" Pljevlja, DOO "PDG Professional Development Group" Podgorica, DOO "Petrol tank" Podgorica, DOO "Pollo & Co" Pljevlja i DOO "Vihor" Podgorica.

3.12. Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom

U skladu sa zakonskim obavezama, Agencija je u julu 2017. godine donijela Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, koja se zasnivaju na kriterijumima kvaliteta usluge i finansijskoj kompenzaciji koju su subjekti dužni da plate zbog neispunjavanja propisanog minimuma kvaliteta snabdijevanja. Pravila uvode definiciju kvaliteta usluga i uređuju rokove za izdavanje saglasnosti za priključenje kupaca, priključenje kupaca, blagovremeno obavještanje o prekidu u napajanju, otklanjanja prekida u napajanju, otklanjanje odstupanja napona, ponovno priključenje kupaca i tretiranje zahtjeva za kontrolu ispravnosti funkcionalnosti mjernog mjesta.

Tokom prve dvije godine primjene Pravila, aktivnosti elektroenergetskih kompanija obuhvataju prikupljanje i obradu podataka koji se odnose na mjerenje stepena kvaliteta njihovih usluga i dostavljanje istih Agenciji. Tako se u prvoj fazi primjene Pravila obezbjeđuje reprezentativan uzorak podataka za utvrđivanje početnog stanja stepena kvaliteta usluga elektroenergetskih kompanija. Početak druge faze, odnosno primjene finansijskih kompenzacija, koje bi u slučaju nižeg stepena kvaliteta sljedovale potrošače, predviđen je za avgust 2019. godine.

Pored obaveza u pogledu donošenja predmetnih pravila, Agencija je tokom 2017. godine kontinuirano vršila nadzor nad radom operatora prenosnog sistema električne energije, operatora distributivnog sistema električne energije i snabdjevača električnom energijom u pogledu ispunjavanja njihovih obaveza propisanih Pravilima, kroz kontrole u sjedištima društva i analizu dokumentacije koju su subjekti dužni da dostavljaju na mjesečnom nivou. Sprovedeno je šest kontrola u sjedištima društava (pet kod CEDIS i jedna kod CGES), od čega pet u periodu poslije stupanja na snagu pravila. Sprovedene kontrole su rezultirale izvještajima, koji sadrže ocjenu ispunjenosti uslova poslovanja predviđenih Zakonom i podzakonskim aktima. Osnovni cilj sprovedenih kontrola bio je uspostavljanje sistema za praćenje i dostavljanje podataka o kvalitetu isporuke i snabdijevanja električnom energijom i priprema subjekata za sprovođenje odredbi koje se odnose na finansijske kompenzacije. Agencija je konstantnim praćenjem i analizom dostavljenih podataka uticala na kvalitet podataka koje dostavljaju energetske kompanije i njihovu verifikaciju, otklanjajući asimetričnosti i nekonzistentnosti. Osnovne mjere za dalje unapređenje kvaliteta prikupljanja, obrade i razmjene podataka iz oblasti kvaliteta usluga, identifikovane od strane Agencije, a koje bi trebale da budu prioritet za energetske kompanije u toku 2018. godine su: usaglašavanje procedura za sprovođenje zajedničkih procesa na relaciji operator distributivnog sistema –

snabdjevač, upotreba softvera za prikupljanje podataka o prekidima i uvođenje SCADA u distributivnom sistemu.

3.13. Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije

Poslovi koje Agencija obavlja, njihov obim i vrsta, te odgovornost prema međunarodno prihvaćenim obavezama, zahtijevaju kadrovski osposobljenu, nezavisnu instituciju, koja će moći, u svim segmentima rada, da odgovori postavljenim obavezama. U tom cilju, za realizaciju poslova i unapređenje funkcionisanja rada Agencije, neophodna je odgovarajuća organizaciona i kadrovska osposobljenost.

Kako je navedeno u uvodnom dijelu ovog izvještaja, Agencijom upravlja Odbor koji po Zakonu čine predsjednik i dva člana, dok je organ rukovođenja Agencijom izvršni direktor. Agencija ima i zamjenika izvršnog direktora. Navedeni organi Agencije svoje funkcije vrše profesionalno u mandatima koji su utvrđeni Zakonom.

Donošenjem novog Statuta donijet je i set internih akata Agencije, i to: Poslovnik o radu Odbora Agencije, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Regulatorne agencije za energetiku, Pravilnik o radnim odnosima i disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti zaposlenih u Regulatornoj agenciji za energetiku, Uputstvo o postupanju Regulatorne agencije za energetiku prilikom sprovođenja hitnih nabavki i Pravila o postupku nabavke roba, usluga i radova male vrijednosti u Regulatornoj agenciji za energetiku. Takođe vršene su adekvatne izmjene Pravilnika o zaradama i naknadama putnih i drugih troškova zaposlenih u Agenciji, u cilju usklađivanja sa izmjenama Zakona o zaradama u javnom sektoru.

U skladu sa utvrđenim poslovima i zadacima Agencije, a na osnovu Statuta i Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u 2017. godini izmijenjena je unutrašnja organizacija Agencije tako što su pored postojećih službi za pravne poslove regulacije, energetske-tehničke poslove regulacije, ekonomske poslove regulacije i opšte poslove, formirane i Služba za gas, naftu i licence i Služba za regulisane komunalne djelatnosti. U skladu sa planom, u Službi za gas, naftu i licence je preraspodijeljeno troje zaposlenih koji su već u radnom odnosu u Agenciji, dok Službu za regulisane komunalne djelatnosti čine tri novozaposlena lica.

Ukupan broj zaposlenih u Agenciji na dan 31. decembar 2017. godini je bio 33, od ovog broja petoro je zaposleno na mandatni period u skladu sa Zakonom, 24 lica su zaposlena na neodređeno vrijeme, dok je četvoro zaposleno na određeno vrijeme.

3.14. Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti

Međunarodna saradnja

U realizaciji sveukupnog cilja i obaveze da se crnogorsko tržište razvije do mjere do koje će postati konkurentno, sigurno i privlačno za investiciona ulaganja, te da se omogući povezanost sa tržištima u regionu, Agencija je posebnu pažnju posvetila učešću u radu međunarodnih organizacija čiji je član, kao i bilateralnim i multilateralnim sastancima sa regulatorima.

Agencija je članica Energetske zajednice (Energy Community - EC) i Asocijacije mediteranskih regulatora za električnu energiju i gas (Association of the Mediterranean Energy Regulators - MEDREG), i posmatrač u Savjetu Evropskih energetske regulatora (Council of European Energy Regulators - CEER) i Asocijaciji akreditacionih tijela (Association of Issuing Bodies - AIB).

Prijem Agencije u ACER (Agencija za saradnju energetske regulatora)

Naročit uspjeh u izvještajnom periodu postignut je prihvatanjem aplikacije Agencije za status posmatrača u Agenciji za saradnju energetske regulatora (Agency for the Cooperation of Energy Regulators - ACER). Postupak prijema u ACER u svojstvu posmatrača mogu da dobiju države koje nijesu članice Evropske unije, a koje zadovolje kriterijume postavljene od strane Energetske zajednice i Evropske komisije. Za sada je Agencija jedini regulator u Energetskoj zajednici koji je prvo dobio pozitivno mišljenje, odnosno preporuku ove zajednice, a potom i pozitivno mišljenje i poziv od ACER za potpisivanje Sporazuma o saradnji kojim je Agenciji omogućeno da učestvuje u radu dvije od tri radne grupe.

Prijem Agencije u ACER je od izuzetnog značaja ne samo za regulatora već i Državu Crnu Goru, jer je ovim dokazano da je razvoj energetike i funkcionisanje sektora u Crnoj Gori ocijenjen od inostranih institucija kao izuzetno napredan u odnosu na ostale države u regionu, te da zadovoljava visoke kriterijume postavljene aktuelnom evropskom regulativom, tj. Trećim energetske paketom.

Energetska zajednica

U skladu sa obavezama koje proističu iz Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, potpisanim 2005. godine, Agencija je izuzetno aktivna u radu ove zajednice.

Cilj Energetske zajednice je da se u jugoistočnoj Evropi uspostavi stabilan regulatorni i tržišni okvir, stvori jedinstveni pravni okvir za trgovinu električnom energijom i gasom, unaprijedi sigurnost snabdijevanja obezbjeđenjem stabilne investicione klime i jačanjem veza sa drugim regionima, poboljša stanje životne sredine povećanjem energetske efikasnosti i upotrebom obnovljivih izvora energije u regionu, kao i da se razvije konkurentno tržište energije. Ovi ciljevi se u kontinuitetu postižu već duže od jedne decenije kroz postepeno preuzimanje pravne tekovine, odnosno *acquis*-a EU, u oblastima električne energije, gasa, zaštite životne sredine, konkurencije, obnovljivih izvora električne energije, energetske efikasnosti, nafte, statistike i infrastrukture, u domaće zakonodavstvo.

Doprinos Agencije u radu institucija Energetske zajednice, a zatim i u transponovanju pravnih tekovina EU u domaće legislativu, je bio značajan u posmatranom periodu.

Agencija je dala doprinos u radu Regulatornog odbora, kroz predsjedavanje člana Odbora Agencije u tri mandata ovom institucijom Energetske zajednice. Regulatorni odbor na nivou zemalja članica Zajednice, stvara harmonizovan pravni okvir za učesnike tržišta električne energije i gasa cijelog regiona, sa ciljem uspostavljanja konkurentnog tržišta, zaštite potrošača i privlačenja investiranja. Svoj cilj, Regulatorni odbor postiže kroz aktivnosti stalnih radnih grupa i privremeno formiranih grupa, u čijem radu učestvuju predstavnici Agencije i koji su bili aktivni kroz kontinuirano analiziranje pravnog uređenja u državama članicama maloprodajnog i veleprodajnog tržišta električne energije i gasa, funkcionisanje balansnog tržišta, te stvarnoj moći regulatora nakon implementacije aktuelnog paketa propisa.

Dalje, saradnja Agencije sa Energetskom zajednicom odvijala se i kroz realizaciju obaveza preuzetih potpisivanjem inicijative 2015. godine, nazvane Berlinski proces, čime je Crna Gora preuzela obaveze koje se odnose na ubrzano povezivanje tržišta zemalja Zapadnog Balkana, kako između sebe, tako i sa susjednim EU zemljama. Za nadzor ostvarivanja ovog procesa zadužen je Sekretarijat Energetske zajednice. Za realizaciju obaveza postavljeni su krajnji rokovi do kraja 2018. i sredine 2019. godine za povezivanje tržišta sa najmanje jednom susjednom državom i razvoju i implementaciji prekograničnog balansiranja. Kao nastavak Berlinske inicijative koju su potpisali ministri šest zemalja Zapadnog Balkana, uslijedilo je potpisivanje Memoranduma o razumijevanju u aprilu 2016. godine, i to od strane regulatora, operatora prenosnih sistema i berzi zemalja Energetske zajednice i Evropske unije, sa ciljem da se obaveze preuzete Berlinskom inicijativom detaljnije razrade. Formirana su dva upravna komiteta čiji su predstavnici regulatori, a komiteti su tokom 2017. godine održali sastanke na kojima su definisani dalji koraci ka realizaciji dogovorenih zadataka.

Kao i svake godine, i u 2017. godini, Direktor Sekretarijata Energetske zajednice je Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, iznio zaključke godišnjeg Izvještaja o implementaciji Sporazuma u dijelu koji se odnose na energetski sektor Crne Gore. Direktor Sekretarijata je iskoristio priliku da posjeti Agenciju i ponovio da je crnogorski regulator lider u regionu u usklađivanju obaveza propisanih Trećim energetskim paketom.

Učešće u ostalim asocijacijama

Asocijacija mediteranskih energetskih regulatora je u izvještajnom periodu kroz rad Generalne skupštine i radnih grupa, u kojima učestvuju predstavnici Agencije, analizirala razvoj tržišta u zemljama sjeverne, južne i istočne obale Mediteranskog bazena i kroz izvještaje, radionice i stalnu komunikaciju sa regulatorima, davala preporuke za ostvarenje zajedničkog cilja, a to je stabilan i jasan regulatorni okvir.

Pored aktivnosti u radu navedenih organizacija, Agencija je, u svojstvu posmatrača, bila uključena u rad Savjeta Evropskih energetskih regulatora, kroz analizu dokumenata urađenih od strane ovog tijela, kako bi pratila dešavanja na evropskoj regulatornoj sceni i bila spremna da u budućem periodu aktivno učestvuje i saraduje sa regulatorima iz zemalja Evropske unije.

Svoja iskustva u radu i težnju za povezivanjem sa regulatorima ne samo iz Energetske zajednice već i Evropske unije, Agencija je razmjenjivala na bilateralnim sastancima sa kolegama iz italijanskog, mađarskog i bugarskog regulatora, a kao

rezultat konstruktivne saradnje zaključena su dva sporazuma o saradnji, i to sa italijanskim i bugarskim regulatorom.

Osim potpisivanja sporazuma o saradnji, Agencija je tokom 2017. godine podržala inicijativu italijanskog regulatora da se u periodu od 12 mjeseci održe radionice sa predstavnicima italijanskog, srbijanskog i albanskog regulatora na kojima bi se razmijenila znanja u vezi sa spajanjem tržišta električne energije ove četiri zemlje. Preliminarni sastanak je održan u maju 2017. godine na kojem su dogovoreni početni koraci o daljem radu dok je prva radionica održana januara tekuće godine.

Saradnja u okviru Crne Gore

Naročita pažnja posvećena je saradnji sa resornim ministarstvom kako bi se obezbijedili regulatorni okviri neophodni za obezbjeđivanje zahtjeva utvrđenih evropskom regulativom. Agencija je, zajedno sa Ministarstvom ekonomije i energetskim subjektima, radila na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih na nivou Energetske zajednice, konkretno na obavezama preuzetim potpisivanjem tzv. Berlinskog sporazuma. Predstavnici svih institucija su radili na realizaciji obaveza iz domena svojih nadležnosti, a zajedno su dostavljali ažurirane informacije Energetskoj zajednici na dvomjesečnom nivou.

Evropske integracije

Agencija je, preko svojih predstavnika u radnim grupama za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravnih tekovina koje se odnose na pregovaračka poglavlja: Poglavlje 8 – Konkurencija, Poglavlje 15 – Energetika, Poglavlje 21 – Trans-evropske mreže i Poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja, pratila aktivnosti iz ove sfere angažovanja Crne Gore.

Od navedenih poglavlja, u posmatranom periodu Agencija je aktivno učestvovala u radu grupe zadužene za oblast energetike koja je imala zadatak da izradi Prilog izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore u periodu 01.10.2016 – 30.09.2017. godine i 01.10 – 31.11.2017. godine. Osim ovih aktivnosti, tokom četvrtog kvartala 2017. godine u okviru iste grupe dopunjena je Pregovaračka pozicija u koju su unijeti podzakonski akti izradjeni nakon stupanja na snagu novog Zakona, i istaknute buduće aktivnosti na ovom polju.

Tokom 2017. godine predstavnici Agencije su učestvovali u izradi nacrtu Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018 - 2020, kao i nacrtu Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2018 - 2020.

3.15. Ostali poslovi

Postupajući u skladu sa Zakonom, Agencija je utvrdila i blagovremeno dostavila Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje, sledeća dokumenta:

- 1) Predlog Finansijskog izvještaja sa Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku za 2016. godinu;
- 2) Izvještaj o stanju energetskog sektora Crne Gore za 2016. godinu, i
- 3) Predlog Finansijskog plana sa Planom rada Regulatorne agencije za energetiku za 2018. godinu.

Što se tiče ostalih zakonskih obaveza, Agencija je ispunjavala i obaveze propisane Zakonom o sprječavanju korupcije ("Službeni list CG", broj 53/14), pa je Agenciji za sprječavanje korupcije dana 13. aprila 2017. godine podnijela Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta za period maj-decembar 2017. godine, dok je 28. decembra 2017. godine, dostavila ažurirani Plan integriteta, urađen u skladu sa preporukama te Agencije.

Kao obveznik primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", br. 44/12 i 30/17), Agencija je postupala po podnijetim zahtjevima za pristup informacijama, i donosila rješenja kojima omogućava pristup cjelokupnoj ili dijelu informacije, koju posjeduje, osim u slučajevima zaštite interesa predviđenim navedenim zakonom i neposjedovanja tražene informacije.

U 2017. godini Agenciji je podnijeto 35 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, uglavnom od strane nevladinih organizacija. Većinom zahtjeva tražen je pristup obimnijem broju informacija zbog čega je na njihovoj obradi, identifikovanju i kopiranju, kao i obavljanju drugih pravnih i administrativnih poslova, postojala koordinisana saradnja između lica koje je zaduženo za rješavanje po zahtjevima za pristup informacijama i stručnih službi Agencije.

4. REZIME

Agencija je u obavezi da u skladu sa zakonom utvrdi i Skupštini Crne Gore i Ministarstvu finansija podnese na usvajanje predlog finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za prethodnu finansijsku godinu. Navedeni izvještaj treba da omogući Skupštini, kao i ukupnoj crnogorskoj javnosti, uvid u djelatnost i aktivnosti Agencije, kao i uticaj koji je ostvarila u energetskom sektoru u izvještajnom periodu.

Predmetni izvještaj prezentuje finansijsko poslovanje i rad Agencije u 2017. godini, odnosno daje prikaz upotrebe novčanih sredstva obezbijeđenih u skladu sa Zakonom od naknada za licence, za pokrivanje odobrenih troškova Agencije, kao i prikaz rada Agencije u odnosu na planirane aktivnosti.

Agencija je u 2017. godini ostvarila prihod, u iznosu od 1.272.308,41 €, a troškove, u iznosu od 1.179.052,06 €. Realizacijom prihoda većih nego što je planirano omogućeno je Agenciji da uspješno okonča finansijsko poslovnu godinu i realizuje planirane aktivnosti.

Kao osnovni podzakonski akt za funkcionisanje tržišta električne energije, a u skladu sa odredbama Zakona, Agencija je u 2017. godini odobrila Tržišna pravila. Takođe, u 2017. godini, Agencija je odobrila i Pravila za rad balansnog tržišta električne energije. U cilju stvaranja uslova za razvoj maloprodajnog tržišta električne energije

Agencija je tokom 2016. godine donijela Pravila o promjeni snabdjevača krajnjih kupaca električne energije, kojima se obezbjeđuje mogućnost jednostavnog postupka promjene snabdjevača, koji se sprovodi bez naknade.

Na maloprodajnom tržištu električne energije postoji pet licenciranih snabdjevača, od kojih je, tokom 2017. godine, krajnje kupce snabdijevao samo jedan - EPCG.

Kontrolom Operatora distributivnog sistema je utvrđeno da je započeo aktivnosti na obezbjeđenju platforme za razmjenu podataka, kao i da je utvrdio tipske profile potrošnje kupaca priključenih na distributivni sistem i stavio ih na raspolaganje nosiocima balansne odgovornosti, odnosno snabdjevačima.

Za obavljanje djelatnosti u sektoru nafte i gasa, tokom 2017. godine, Agencija je izdala 23 nove licence, izvršene su izmjene 19, oduzeto je šest licenci i produžene su dvije licence. U ovom sektoru izvršene su kontrole kod 59 subjekata.

Licencirani subjekti u elektroenergetskom sektoru kod kojih je vršen nadzor nad radom su: Elektorprivreda Crne Gore AD Nikšić, Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica, Crnogorski elektrodistributivni sistem DOO Podgorica, Montenegro Bonus DOO Cetinje, Uniprom DOO Nikšić, Petrol Crna Gora MNE DOO Podgorica, Energia Gas and Power DOO Podgorica i COTEE DOO Podgorica. Jedan vid kontrole navedenih subjekata odvijao se neposredno, tj. posjetama na licu mjesta, kao i na sastancima održanim u prostorijama Agencije. Pored navedenog, kontrola je vršena i posredno, tj. kroz stalnu analizu periodične i povremene izvještajne dokumentacije koju su energetske subjekti dužni da dostavljaju Agenciji.

Izvještajem je obuhvaćen i pregled međunarodnih aktivnosti predstavnika Agencije, po pitanju saradnje, unapređenja znanja i praćenja bitnih dešavanja u sektoru energetike. Ulazak Agencije u ACER je od izuzetnog značaja jer pokazuje da je razvoj energetike i funkcionisanje sektora u Crnoj Gori shvaćen od strane inostranih institucija kao izuzetno napredan i da zadovoljava visoke kriterijume postavljene aktuelnom evropskom regulativom.

Broj: 18/1540-2

U Podgorici, 24. april 2018. godine

Predsjednik Odbora

Branislav Prelević, s.r.